

**TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL TALLINNA KOLLEDŽ**

Rahvusvaheline majandus ja ärikorraldus  
Äriõigus

Ülle Kambre

**VÕLGNIKU KAITSE VÕIMALUSED MAKSEJÕUETUSE  
REGULATSIOONIS –  
EESTI JA SOOME ÕIGUSSÜSTEEMI VÕRDLUS**

Lõputöö

Juhendaja: Uno Feldschmidt, *mag.iur*

Tallinn 2014

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on minu iseseisva töö tulemus, on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Autor: Ülle Kambre  
(allkiri, kuupäev)

Üliõpilaskood: 114016 BDÄR

Töö vastab kehtivatele nõuetele

Juhendaja: Uno Feldschmidt  
(allkiri ja kuupäev)

## SISUKORD

SISSEJUHATUS .....	4
1. MAKSEJÕUETUSÕIGUSE OLEMUS JA ALLIKAD .....	7
1.1. Maksejõuetusmenetluste regulatsioon Eesti ja Soome õiguses .....	7
1.2. Pankrotimenetlus .....	12
1.2.1. Füüsilisest isikust võlgniku kohustustest vabastamise menetlus Eestis .....	17
1.3. Eraisikust võlgniku maksejõuetuse menetlusviisid .....	19
1.3.1. Võlgade ümberkujundamise ja vabastamise menetlus Eestis .....	20
1.3.2. Eraisikust võlgniku võlgade ümberkorraldamise menetlus Soomes .....	21
1.4. Saneerimismenetlus .....	23
2. MAKSEJÕUETUSMENETLUSTE PRAKTIKA JA STATISTIKA .....	28
2.1. Maksejõuetuse põhjused .....	28
2.2. Maksejõuetusmenetlused – praktika, statistika ja majanduslik mõju .....	31
KOKKUVÕTE .....	36
SUMMARY .....	39
VIIDATUD MATERJALIDE LOETELU .....	42
LISAD .....	47
Lisa 1. Statistika – pankrotid Eesti ja Soome .....	47
Lisa 2. Statistika – saneerimisavaldused I ja II kohtuaste .....	48
Lisa 3. Statistika – eraisiku võlgade ümberkorraldus .....	49

## SISSEJUHATUS

Õiguse üldpõhimõtted kujunevad väärtushinnangutest, mille abil seaduseandja tagab vastutuse realiseerimise. Väärtuspõhimõteteks maksejõuetusõiguses on läbipaistvus, erapooletu kohtlemine, varade õiglane jaotamine, võlausaldajate võrdsus ja võlgniku kaitse.<sup>1</sup> Võlgnike sotsiaalse kaitse aspektist on oluline uue alguse pakkumine, et võlgnik maksejõuetusest tingitud surve all ei muutuks sotsiaalselt isoleerituks. Maksejõuetusmenetluste heaoluriiklik eesmärk väljendub võlgnikele sotsiaalse kaitse pakkumises, võlgnikust sõltumatute asjaolude st töökaotuse või haiguse tagajärjel põhjustatud võlgniku võimetuses kohustusi täita. Maksejõuetust menetledes on esmatähtis määratleda selle tekkimise põhjused. Määramatuse ja pikaajalisusega protsessi kestvuses kaasnevad negatiivsed mõjud nii võlgnikule kui ka tema perekonnale, mille tagajärjeks võib olla kõrvalejäämine aktiivsest tegutsemisest ühiskonnas.<sup>2</sup>

Olles osana Euroopast, kus maksejõuetusest on kujunenud kõigi ühine sotsiaalne probleem, mille põhjusteks peetakse nii majanduslangust, töötust, haigestumisi kui ka finantskirjaoskamatus, on võlgniku kaitse temaatika aktuaalne ja vajalik nii Eestis kui ka Soomes. Maksejõuetus on eelkõige majanduslik probleem ja likvideerivad menetlusliigid ei täida alati neile püstitatud eesmärke.<sup>3</sup> Maksejõuetusmenetluste eri liikide rakendamisega on võimalik säilitada töökohti ja selles oleks positiivne mõju kõigile osapooltele.

Maksejõuetusõiguslik reeglistik jaguneb võlausaldajakeskseks, mis kaitseb võlausaldajate õigusi nõuete rahuldamisele ja võlgnikukeskseks, mille eesmärgiks on võlgniku majandustegevuse jätkusuutlikkuse tagamine maksejõuetuse perioodil. Õigussüsteemides on eristatud aus võlgnik, kes väärrib täitmata jäänud kohustustest vabastamise võimalust ja mitteaus võlgnik.

---

<sup>1</sup> T. Saarma. Pankrotimenetluse põhimõtted. – Juridica, 2008/6, lk 354.

<sup>2</sup> K. Lember. Menetlusosaliste huvide kaitse ja tasakaal võlgniku kohustustest vabastamise menetluses. – Tartu ülikool, 2013, lk 9–10.

<sup>3</sup> P. Manavald. Pilk Eesti maksejõuetusõigusele läbi õigusökonomika prisma. – Juridica, 2008/6, lk 386.

Maksejõuetusõiguses on võlgniku kaitseks võetud vastu mitmeid õigusakte, mis võimaldavad võlgnikul võlgade ümberkujundamist. Eesti pankrotiseadust täiendati 2003. aastal, kui seadusse lisandus uusi sätteid füüsilisest isikust võlgniku kohustustest vabastamise menetlusse. Võlgniku kaitse õigusala normid täiendati ka aastal 2008, kui likvideerivale pankrotimenetlusele lisandus saneerimismenetlus ja 2011 eraisiku võlgade ümberkujundamise ja võlakaitsemenetlus. Vastavasisulised õigusaktid toimivad Soome seadusandluses juba aastast 1993.

Käesolev lõputöö on jätk autori kursusetööle maksejõuetusmenetluste regulatsioonis, mis omab tähtsust nii ettevõtluse kui ka õiguse valdkonnas ning mis korraldab nii juriidiliste kui ka füüsiliste isikute majanduslikku käitumist. Arengusuunad maksejõuetusmenetlustes on liikunud võlausaldajakesksest huvide kaitse positsioonilt võlgniku huvide arvestamisele, kuid mitte piisavalt. Arvestades tänast maksejõuetusõigust, tõdeb autor, et antud valdkonna õiguslik reeglistik ei reguleeri praktikas veel piisavalt osapoolte suhteid ja on liigselt likvideerimiskeskne.

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on tuua välja erisused ja sarnasused võrdlevas käsitluses Eesti ja Soome maksejõuetusõigusala seadusandluse regulatsioonis ja praktikas.

Lõputöö eesmärkide saavutamiseks kasutab autor võrdlevat ja analüüsivat meetodit. Võrdluseks ja analüüsiks on kasutatud Eestis ja Soomes kehtivaid maksejõuetusõigust reguleerivaid õigusakte; õigusaktide seletuskirju; kohtupraktika statistikat aastatest 2009 kuni 2012; Eesti Justiitsministeeriumi ja Soome *Oikeusministeriö* poolt tellitud uuringuid; mõlema riigi õigusala kirjandust ning teemakohaseid kirjutisi õiguse eriala asjatundjatelt.

Lõputöö hüpoteesiks on, et Eestis kehtiv maksejõuetusõiguse reeglistik, võrreldes Soome maksejõuetusõigusega, ei reguleeri praktikas veel piisavalt osapoolte suhteid; menetlus on enamasti likvideeriv ja ei täida oma eesmärki; õigusala normistik ei toeta majanduslike raskuste ületamist ja jätkusuutlikkust. Võlgniku õiguste kaitse ei ole tagatud parimal võimalikul viisil.

Lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis selgitab autor maksejõuetusõiguse allikaid, nende olemust, menetluste regulatsiooni. Autor on töös eraldi välja toonud maksejõuetusmenetluste liigid ja nende sisu. Pankrotimenetluse alapunktis on käsitletud eraldi alapeatükiga füüsilisest isikust võlgniku kohustustest vabastamise menetlust Eestis. Esimese peatüki kolmandas alapunktis käsitleb autor mõlema riigi eraisikust võlgniku maksejõuetuse

võimalikke menetlusviise. Peatüki neljas alapunkt annab ülevaate võlgnikust ettevõtte võimalikust reorganiseerimisprotsessist ehk saneerimismenetlusest.

Lõputöö teine peatükk moodustab teemaploki maksejõuetusmenetluste praktikast ja statistikast. Peatüki alapunktides analüüsib autor maksejõuetuse põhjuseid ja tagajärgi nii Eestis kui ka Soomes läbiviidud uuringute alusel. Töö lisadesse on autor koondanud mõlema riigi menetluste arvilise statistika perioodil 2009–2012.

Lõputöö tulemusena soovib autor anda hinnangu maksejõuetusõiguse regulatsioonile ja võlgniku kaitse võimalustele erinevates maksejõuetusmenetlustes.

Autor soovib tänada heade nõuannete ja abi eest lõputöö kirjutamisel oma juhendajat, Tallinna Tehnikaülikooli Tallinna Kolleži õppejõud Uno Feldschmidt'i. Tänuavaldused ka õppejõud Epp Jõgi'le ja Anne Saagpakk'ile abi ja nõuannete eest.

# 1. MAKSEJÕUETUSÕIGUSE OLEMUS JA ALLIKAD

## 1.1. Maksejõuetusmenetluste regulatsioon Eesti ja Soome õiguses

Maksejõuetuse korral rakendatavate menetluste sisu ja nimetused riigiti võivad olla erinevad. Tervendamis-, saneerimis-, kompromiss- jm maksejõuetusmenetlusi on Eesti õiguses käsitletud pankrotiõiguse osana<sup>4</sup> ja seetõttu erineb see mõnevõrra Soome õiguse käsitlesest, mis on tuntud kui *insolvenssioikeus* (maksejõuetusõigus). Maksejõuetusõigus oma sisult peaks enda alla koondama menetlusliigid, mida saab kasutada maksejõuetuse vältimiseks või ületamiseks. Lähtudes EU määrusest nr 1346/2000 saab maksejõuetusmenetluste tunnusteks pidada menetlusi, mis hõlmavad võlgniku kõiki võlakohustusi; kus menetluse käigus võib võlgnik kaotada osaliselt või täielikult vara käsutamise õiguse ning kus menetluse läbiviimiseks määratletakse likvideerija.<sup>5</sup> Klassikaline pankrotimenetlus, nii nagu seda kirjeldab Soome maksejõuetusõigus, on üks maksejõuetusmenetluste liikidest. Nimetatud pankrotimenetlus võib omakorda jaguneda erinevateks menetlusvõimalusteks (tervendamine, kompromiss). Maksejõuetusmenetlused võib tinglikult jagada kahte gruppi, millest ühes on esiplaanil võlgniku, teises aga võlausaldaja huvide kaitsmine.

Eesti õigusmaastikule tekkis maksejõuetusõigus 1992. aastal, mil jõustus Pankrotiseadus (01.09.1992), seejärel täiendusena Saneerimisseadus (26.12.2008) ning aastal 2011 Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus (05.04.2011). Maksejõuetust reguleerivaks õigusaktiks Eestis on ka Euroopa Liidu Nõukogu määrus nr 1346/2000, 29.05.2000 maksejõuetuse kohta (Eestis kehtiv alates 01.05.2004). Pankrotiseaduses on toimunud rida suuremaid täiendusi ja parandusi aastatel 1997, 2004 ja 2010. Saneerimisseadust on täiendatud aastatel 2010 ja 2012. Juunis 2013 võttis justiitsministeerium päevakavasse saneerimisseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise projekti, mis peaks andma vastused saneerimismenetluse probleemidele,

---

<sup>4</sup> P. Manavald. Maksejõuetusõigusliku regulatsiooni valikuvõimaluste majanduslik põhjendamine. – Tartu Ülikooli Kirjastus 2011, lk 31 [edaspidi: P. Manavald. Maksejõuetusõigusliku...].

<sup>5</sup> P. Manavald. Maksejõuetusõigusliku..., lk 32.

kaalutletud lahendustele ning nende mõjudele; aitama välja töötada tegevuskava juhiste täiendamiseks, näiteks: eelisõiguste rakendamine võlgnikule saneerimislaenu andnud võlausaldajale; tagasivõtmistähtaegade mittepeatumine; ettevõtjaga seotud lähikondlaste ring ning saneerimiskava esitamise tähtjad.<sup>6</sup>

Soome maksejõuetusõiguse olulisteks allikateks on neli seadust: *Konkurssilaki* 120/2004 (pankrotiseadus), *Ulosottokaari* 705/2007 (täitemenetlusseadus), *Laki yrityksen saneerauksesta* 47/1993 (saneerimisseadus) ja *Laki yksityshenkilön velkajärjestelystä* 57/1993 (eraikisiku võlakorralduse seadus). Muud seadusandlikud aktid omavad suhteliselt vähest tähtsust. Erandi moodustab seadus *Laki takaisinsaannista konkurssipesään*<sup>7</sup> 758/1991, mille alusel on võimalik tühistada või tagasi nõuda võlgniku seaduslikke toiminguid, mis kahjustavad võlausaldajate huve. *Laki takaisinsaannista konkurssipesään*<sup>8</sup> [edaspidi: TakSL] moodustas aastatel 1868 – 1991 osa Soome pankrotiseadusest. TakSL eraldati 1991. aastal pankrotiseadusest ja seaduse ülesehitus muudeti sarnaseks teiste Põhjamaade õigusreeglitikega.<sup>9</sup> Maksejõuetusõigusest väljapoole jääb oluline normatiivakt *Laki velkojien maksunsaantijärjestyksestä*<sup>10</sup> 1578/1992 määratleb väljamaksete järjekorra pankrotivarast ja täitemenetluse sissenõuetest. Ajaloolistel põhjustel reguleeritakse Soomes eriseadusega maksude ja trahvide sissenõudmist (*Laki verojen ja maksujen täytäntöönpanosta* 706/2007 ja *Laki sakon täytäntöönpanosta* 672/2002). Kehtestatud on ka eriseadus pankrotivara järelvalvele (*Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta* 109/1995).<sup>11</sup>

Soome pankrotiõiguse juured ulatuvad 1860. aastasse. 1978 avaldati pankrotiõiguse arengukomitee poolt uus reformimeelne siseriiklike õigusaktidega ajakohastatud pankrotiseadus. Kahjuks tollel ajal tehtud ettepanekud ei leidnud toetajaid ja pankrotiõiguse arengukomitee lõpetas oma tegevuse ning seaduseloo arendamine läks *Oikeusministeriö* pädevusse. Uus pankrotiseadus jõustus Soomes 1.9.2004.<sup>12</sup> Nimetatud seadus tunnistab kolme liiki menetlusi: likvideerivat, pankroti väljakuulutamiseiga lõppevat menetlust; raugevat pankrotimenetlust ja

<sup>6</sup> K. Lutter. Uudised ja artiklid. Justiitsministeerium, 2013. Arvutivõrgus: <http://www.just.ee/58646>

<sup>7</sup> TakSL – pankrotivara tagasivõitmise seadus (autori tõlge).

<sup>8</sup> Laki takaisinsaannista konkurssipesään (TakSL). Arvutivõrgus: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910758>.

<sup>9</sup> E. Havansi. Tagasivõtmine ja teised võlausaldajate kaitsevahendid maksejõuetusõiguses – Soome vaatepunkt. *Juridica*, 2008 / 6, lk 406–414 [edaspidi: E.Havansi. Tagasivõtmine ja...].

<sup>10</sup> Pankrotivarast väljamaksete teostamise järjekorra seadus (autori tõlge).

<sup>11</sup> R. Koulu, H. Lindfors. Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet. Helsingin Yliopisto. – Helsinki 2010, s 40 [edaspidi: R.Koulu, H. Lindfors. Maksukyvyttömyyden ...].

<sup>12</sup> J. Lohi. Z-luku konkurssi ennustamisen työvälineenä. Oulu, 2011, s 8 [edaspidi: J. Lohi. Z-luku ...]. Arvutivõrgus: [http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38004/Lohi\\_Jouni.pdf?sequence=1](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38004/Lohi_Jouni.pdf?sequence=1).



pankroti aluse äralangemise menetlust. Tegelikuses eksisteerib Soomes veel mitmeid eri pankrotimenetluse aluseid, kus pankrotiseadus ja pankrotiõigus teineteisest eemalduvad. Erinevused on tingitud sisulisest erisusest, kuna Soome pankrotiõigust kirjutades on lähtunud eelkõige ettevõtte maksejõuetusest. Soome maksejõuetusõiguses on ka koht füüsilise isiku pankroti, saneerimise või kompromissiga lõppevatele menetlustele,<sup>13</sup> mida reguleerib 01.09.2004 jõustunud pankrotiseaduse versioon.

Eesti maksejõuetusõigus on olnud minevikus oma olemuselt väga võlausaldajakeskne ja pooli mitte-eelistaval põhimõttel. Muudatused seadusandluses on toimunud kahetuhandete aastate alguses, kus võeti suund alternatiivide otsingutele võlgniku kaitses. Täna sel päeval reguleerivad Eesti maksejõuetusõigust pankrotiseadus, saneerimisseadus ning võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus. Pankrotiseadus kehtib Eestis alates jaanuarist 2004 ja tegemist on nii füüsilisest kui ka juriidilisest isikust võlgnike jaoks mõeldud tervikmenetlusega olukorras, kus võlgniku maksejõuetus ei ole ajutise iseloomuga. Saneerimisseadus (2008) ja võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus (2011) on sarnase ülesehitusega ja rakendatavad juhtudel, kus võlgniku maksejõuetus ei ole püsiv ning ümberkujundamisega on võimalik makseraskused ületada. Saneerimismenetlus ja võlgade ümberkujundamismenetlus ei ole praktikas laialt levinud ja menetluste kohtupraktika Eestis on alles kujunemisel.<sup>14</sup>

Soome seadusandlus eristab veel pankrotimenetlusena alanud kompromissmenetlust võlgniku ja võlausaldajate vahel,<sup>15</sup> st klassikaline pankrotimenetlus ei lõppe likvideerimisega, vaid võlgniku ettevõtte tervendamise, mille kaudu rahuldatakse võlausaldajate nõudeid. Võlgniku ja võlausaldaja vahelist kompromissi reguleerib Soomes pankrotiseaduse [edaspidi: KonkL] 21. peatükk „*Sovinto*“, mis sätestab kompromissiga lõppeva menetluse võlgniku kasuks juhul, kui võlausaldajate häälte arv kokku moodustab vähemalt 80 protsenti kõikidest häältest ja nende künniseks peab olema vähemalt viis protsenti võlausaldajate nõuete häältest. Kompromisslahendus ei piira pandiõigusega võlausaldaja õigusi.<sup>16</sup>

Maksejõuetusõiguse põhimõtetest käsitleb autor käesolevas lõputöös süvitsi võlgniku kaitse, abi ja mõistliku kohtlemise põhimõtteid. Võlgniku kaitse põhimõtte järgi ei tohi võlgnikule võla tagasimaksmine olla ülejõukäiv ja tema kasutada peab jääma toimetulekuks vajalik miinimum.

---

<sup>13</sup> J. Lohi. Z-luku..., s 9.

<sup>14</sup> M. Pomerants. Maksejõuetuse teema...

<sup>15</sup> E. Havansi. Tagasivõitmine ja...

<sup>16</sup> Konkurssilaki 20.2.2004/120, 21. *Sovinto*, § 1.

Nimetatud põhimõtte toimib täitemenetluses, eraisiku maksejõuetus- ja pankrotimenetlustes, kus on rangelt piiritletud võlgniku sissetuleku lubatav arestimise piir (vaba ja kaitstud osa) ja konfiskeerimiskeeld.<sup>17</sup>

Soome tänapäevase maksejõuetusõiguse esindajateks on saneerimismenetlus ja eraisiku võlgade ümberkorralduse menetlus. Nende menetluste lähenemisviisi aluseks on rehabilitatsioon ja võimalus pakkuda võlgnikule osalist võlgadest vabastamist. Kuid mõlema menetluse puhul jätab KonkL 5 peatüki paragrahv 11 võlausaldajate huvide kaitseks võimaluse toimingute peatamiseks ja tagasivõitmiseks ning koheseks annulleerimiseks juhtudel, kui on alust arvata, et tegu on näiliku tehinguga. Nimetatud juhtudel teeb pankrotihaldur annulleerimisotsuse ja võlgniku käsutuses olev vara pööratakse kohesele sundtäitmisele.<sup>18</sup>

Soome maksejõuetusmenetlustes tegutsevad kohtutäiturid (*ulosottomiehet*) kaitsevad nii võlausaldajate kui ka võlgnike huve. Eesmärgiks menetlustes on põhimõtte, et pärast sissenõuet sisaldava teate saamist tasub võlgnik vabatahtlikult võla. Maksimisest kõrvalehoidumisel peetakse võlgnevus kinni kas töötasust, pensionist, äritulust või toimub varade arestimine. Arestitud varasid müüb kohtutäitur avalikel enampakkumistel.<sup>19</sup> Soome maksejõuetusõiguses ollakse seisukohal, et võlgnik vabastatakse vaid neist kohustustest, mille täitmist mõistlikult oodata ei või. Kohustuste täitmiseks allutatakse füüsilisest isikust võlgnik kohustuslikule võla tagasimaksegraafikule.<sup>20</sup>

2008. aastal vastuvõetud saneerimisseadus tõi Eesti maksejõuetusõiguse keskkonda uue lähenemisviisi, mis vaatles hättasattunud ettevõtet juba jätkusuutlikkuse vaatevinklist. Kehtiva saneerimisseaduse muutmiseks tegi justiitsministeerium koostöös AS PricewaterhouseCoopers Advisors 2013. aastal uuringu maksejõuetuse menetlemise tõhususest, otsides vastuseid kitsaskohtadele ja võimalusi luua täpsustavaid uusi õigusnorme.<sup>21</sup> Näiteks saneerimiskava kinnitamine ja/või muutmine; kestvuslepingute nõuete ümberkujundamine; pankade pandipidajate nõuete ümberkujundamisvõimalused; juhatuse liikmete õigused ja vastutus; tagasivõitmised ning piiriülese maksejõuetusega kaasnev problemaatika. Saneerimismenetlust saaks rakendada likvideeriva pankrotimenetluse alternatiivina, mis oleks parem võimalus

---

<sup>17</sup> R. Koulu, H. Lindfors. Maksukyvyttömyyden..., s 58.

<sup>18</sup> E. Havansi. Tagasivõtmine ja...

<sup>19</sup> Õigusvaldkonna ametid – Soome. [https://e-justice.europa.eu/content\\_legal\\_professions-29-fi-et.do](https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-fi-et.do).

<sup>20</sup> K. Lember. Menetlusosaliste huvide kaitse ja tasakaal võlgniku kohustustest vabastamise menetluses. – Tartu ülikool, 2013, lk 11. Arvutivõrgus: <http://dSPACE.utlib.ee/dSPACE/handle/10062/30851>.

<sup>21</sup> Justiitsministeerium. Maksejõuetuse menetlemise tõhususe uuring. – 19.03.2013.

võlgnikule võlausaldajate nõuete täitmiseks. Eesti saneerimisseaduses kohustatakse ettevõtjat maksuma kohtu deposiiti menetluskulude katteks kohtu poolt määratud summa,<sup>22</sup> vältimaks pahatahtlikku saneerimisavalduste esitamist.

Eesti võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus [edaspidi: VÕVS]<sup>23</sup> määratleb seaduse eesmärgiks makseraskustes võlgniku võlgade ümberkujundamise võimalikud seaduslikud variandid pankroti vältimiseks. VÕVS paragrahv 2 täpsustab, et menetlusõiguse kasutamine on lubatud võlgnikule isiklike rahaliste kohustuste tähtaja pikendamiseks, osadena täitmiseks või teatud variantidel ka kohustuste vähendamiseks. Erisusena on välja toodud, et elatisnõuded ja tahtliku teoga kaasnenud kahju hüvitamise nõuetele rakendatakse kas pikendamist või tasumist maksegraafiku alusel. Võlgade ümberkujundamise ja vabastamise menetlus toob endaga kaasa võlgnikule pankrotist pääsemise võimaluse,<sup>24</sup> eesmärgiga täita kohustuslikud nõuded.

Piiriüleses maksejõuetuses kehtib Euroopa Liidu liikmesriikides Euroopa Liidu Nõukogu määrus nr 1346/2000 maksejõuetuse kohta. Määrust kohaldatakse juriidilisest või füüsilisest isikust võlgniku rahvusvahelise kohtualluvuse kindlakstegemiseks. Soomes peetakse Euroopa Liidu maksejõuetusmenetluse määrust nr 1346/2000 praktikas hästi toimivaks ja senised kogemused määruse rakendamisel on olnud positiivsed.<sup>25</sup> Põhimaksejõuetusmenetlus algatatakse liikmesriigis, kus asub võlgniku põhihuvi keskpunkt. Menetluse algatamise otsust tunnustatakse ning täidetakse kõigis liikmesriikides. Teiseid maksejõuetusmenetlusi võib algatada võlgniku majandustegevusega seotud liikmesriigis koostöös põhimenetluse läbiviijaga. Piiriüleses maksejõuetusmenetluses kohaldatavaks õiguseks on selle riigi õigus, kus menetlus on algatatud.<sup>26</sup>

Tartu ülikooli professor P. Varuli<sup>27</sup> hinnangul vajab Euroopa Liidu õigusruumis kehtiv piiriüleseid maksejõuetusmenetlusi reguleeriv määrus siiski ajakohastusi, kuna nimetatud määrus on muutunud oma toimimise aastate jooksul ebaefektiivseks menetluse algatamise pädevuse raske kindlaksmääramise seisukohast.

---

<sup>22</sup> SanS § 10 lg 2 p 4.

<sup>23</sup> Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus. RT I, 06.12.2010, 1.

<sup>24</sup> P. Varul. Maksejõuetusõiguse areng Eestis. – Juridica, 2013/4, lk 234–241.

<sup>25</sup> M. Pomerants. Maksejõuetuse teema..., lk 3.

<sup>26</sup> EL Nõukogu. Komisjoni dokument nr SWD(2012) 417 final. Arvutivõrgus: [http://www.koda.ee/public/Mojuhinnangu\\_kommenteeritud\\_kokkuvote\\_ET.pdf](http://www.koda.ee/public/Mojuhinnangu_kommenteeritud_kokkuvote_ET.pdf) [edaspidi: EL Nõukogu. Komisjoni dokument...].

<sup>27</sup> P. Varul. Maksejõuetusõiguse areng Eestis. – Juridica, 2013/4, lk 234–241.

Autor nõustub igati eelkõneleja seisukohaga, sest seoses ühise majandusruumi tekkimisega Euroopa Liidus on palju piiriüleselt tegutsevaid ettevõtteid, kes makseraskustesse sattumisel on ohustatud ise ning seavad ohtu ka enda võlausaldajad.<sup>28</sup> Õiguspraktika tähelepanu keskmesse on jõudnud mitmed juhtumid määruse kuritarvitamisest, kus võlgadest vabanemiseks muudetakse oma põhihuvide keset liikmesriiki, kus võlgadest vabanemine on lihtsam.<sup>29</sup> Euroopa Liidu Nõukogu maksejõuetuse määruse muutmise eesmärgiks on muuta piiriülesed maksejõuetusmenetlused tulemuslikumaks, suurendada nende õiguskindlust ja kehtestada kindel reeglistik kohtualluvuse kindlaksmääramisel juhtudel, kui võlgniku suhtes kohaldatakse mitme liikmesriigi maksejõuetusmenetlust.

Tehingu tagasivõitmist käsitletakse Soomes 1992 jõustunud *Laki takaisinsaannista konkurssipesään* seadusega 758/1991 [edaspidi: TakSL] ning tehingut on võimalik tühistada ka saneerimis- ja eraikisiku võlakorraldusmenetlustes. Eesti pankrotiseadus eristab tagasivõitmisel üld- ja erialuseid (PankrS § 110). Üldalustel tunnistab kohus kehtetuks kõik tehingud pankrotimenetluse algatamisest kuni pankroti väljakuulutamiseni. Erialused baseeruvad objektiivsete asjaolude tõendamisel (PankrS § 111–114). Tagasivõidetavad tehingud on iseenesest kehtivad ja nende kehtetuks tunnistamise võimalikkus põhineb võlgniku pankroti väljakuulutamisel.<sup>30</sup>

Tagasivõitmisemenetluse alused võivad olla kas subjektiivsed või objektiivsed. Subjektiivseks aluseks on võlgniku sobimatu käitumine võlausaldajate suhtes (pahausked tehingud), objektiivseks aluseks aga võlausaldajate suhtes kahjulikud tehingud, kus petmise ilmnemisel ei ole vaja tahtlust tõestada. Objektiivseid aluseid kohaldatakse näiteks tagatise andmise tagasivõitmise ajal (kolmekuuline ajavahemik enne tähtpäeva).<sup>31</sup>

## 1.2. Pankrotimenetlus

Pankrotimenetluse eesmärgiks on võlausaldajate nõuete rahuldamine võlgniku vara arvel. Pankrotimenetlus on üks paljudest maksejõuetusmenetlustest.

---

<sup>28</sup> Euroopa Liidu Nõukogu. Komisjoni dokument...

<sup>29</sup> K. Sein. Appi – Tarbijast võlgnik kolis välismaale! – *Juridica*, 2013./3, lk 215.

<sup>30</sup> T. Peterson. Vara tagasivõitmine pankroti korral. – *Varul publikatsioonid*. 2009/3. Arvutivõrgus: <http://www.varul.com/publikatsioonid/vara-tagasivoitmine-pankroti-korral>.

<sup>31</sup> E-Justice Europa. Arvutivõrgus: [https://e-justice.europa.eu/content\\_specialised\\_courts-19-fi-et.do?member=1](https://e-justice.europa.eu/content_specialised_courts-19-fi-et.do?member=1).

Eestis toimiva pankrotimenetluse eesmärgid sõnastab pankrotiseaduse [edaspidi: PankrS] teine paragrahv, mis sätestab, et menetluse kaudu toimub võlausaldajate nõuete rahuldamine võlgniku vara arvelt kas võlgniku vara võõrandamise või võlgniku ettevõtte tervendamise. Füüsilisest isikust võlgnikule nähakse ette läbi pankrotimenetluse vabaneda kohustustest seaduses ettenähtud korras. Pankrotimenetluses selgitatakse välja võlgniku maksejõuetuse põhjustanud asjaolud.<sup>32</sup> Pankrot on võlgniku kohtumäärusega väljakuulutatud maksejõuetus.<sup>33</sup> Tegemist on võlausaldajakeskse likvideeriva menetlusliigiga, kus võlgnikul ei ole võimalik ümberjaotatavatest ressurssidest osa saada.<sup>34</sup> Võlgnikule annab seadus küll õiguse tutvuda menetlusprotsessis halduri ja pankrotiasja kohtutoimikuga, kuid põhjendatud kaalutlusel võib haldur keelduda toimikus sisalduvate dokumentide tutvustamisest, kui on oht pankrotimenetluse läbiviimise kahjustamiseks.<sup>35</sup>

Eestis kehtib süsteem, kus pankroti väljakuulutamisele eelnevat kohtulikku ja kohtuvälist menetlust käsitletakse pankrotimenetluse osana ja menetlus algab pankrotiavalduse menetluse võtmisega kohtu poolt. Faktiline maksejõuetus jõustub pankroti väljakuulutamisega.<sup>36</sup>

Pankrotivara moodustamisel muutub võlgniku varast pankrotivaraks vara, mis oli võlgnikul pankroti väljakuulutamise ajal, samuti vara, mida nõutakse või võidetakse tagasi või mille võlgnik omandab pankrotimenetluse ajal.<sup>37</sup> Pankrotivara hulka ei kuulu vara, millele sissenõuet pöörata ei saa. Ühisvara puhul kehtib pankrotiseaduses vara jagamise nõue abikaasade vahel, kus pankrotivarasse kuulub võlgniku osa ühisomandist, jättes võlgniku abikaasale võimaluse esitada hagi ühisvara jagamiseks ja oma osa välistamiseks pankrotivarast.<sup>38</sup> Ühe alternatiivina pankrotimenetluses võib võlgnik kasutada ka ettevõtte tervendamist. Tervendamise otsus on jäetud võlausaldajate üldkoosoleku pädevusse, kes tervendamiskava alusel teeb vastava ettepaneku.<sup>39</sup>

Eesti pankrotiseadus näeb võlgnikule ette ka kompromisslahendust (PankrS § 179), mis sätestab kompromissi võimalikkuse võlgniku või halduri ettepanekul pankrotimenetluses pärast pankroti väljakuulutamist. Kompromissotsuse tegijaks on võlausaldajate üldkoosolek ja selle kinnitajaks

---

<sup>32</sup> Pankrotiseadus. RT I, 23.12.2013, 54 [edaspidi: PankrS].

<sup>33</sup> PankrS § 1 lg 1.

<sup>34</sup> PankrS § 92 – õigus olla ärakuulatud (autori kommentaar).

<sup>35</sup> PankrS § 91<sup>1</sup>.

<sup>36</sup> P. Manavald. Maksejõuetusõigus ja -terminoloogia on jõudmas uude arengujärku. Justiitsministeerium, 2008. [Edaspidi: P. Manavald. Maksejõuetusõigus ja...]. Arvutivõrgus: <http://www.just.ee/39011>.

<sup>37</sup> PankrS § 108 lg 2.

<sup>38</sup> PankrS § 122 lg 1 ja 4.

<sup>39</sup> PankrS § 129 lg 1 ja 2.

kohus vastavasisulise määrusega. Kompromissettepanekus määratletakse võlgnikule võlgade tasumise ulatus ja tähtpäev koos põhjendustega. Majandus- või kutsetegevusega tegeleva võlgniku puhul lisatakse kompromissile majandus- või kutsetegevuse jätkamise kava ja ettevõtte tervendamiskava.

PankrS paragrahv 158 annab võlgnikule võimaluse vabaneda kohustuste täitmisest seoses pankrotimenetluse raugemisega pärast pankroti väljakuulutamist juhtudel, kui pankrotivarast ei jätku vahendeid massikohustuste ja pankrotimenetluse väljamaksete tegemiseks. Nõuete kaitsmisele või nõuet tagavale pandiõigusele vastuväite esitamise võimaluse annab võlgnikule PankrS paragrahv 104 lõige 1 hiljemalt nõuete kaitsmise üldkoosolekul.

Pankrotimenetlus Eestis toimub nii kohtu- kui ka kohtuvälise menetlusena, kus vaadatakse üle võlgniku kolme aasta tegevus. Juriidilisest isikust võlgnik kustutatakse menetluse lõpuks äriregistrist. Eesti pankrotimenetluses on võimalik maksejõuetu ettevõtja äritegevust tervendada ka kompromissi teel, kus sarnaselt saneerimisega lepitakse võlgniku ja pandiga tagamata nõudega võlausaldajate vahel kokku võlgade tasumise alused. Kompromissiga vähendatakse võlgu nende tasumise tähtaja pikendamisega. Kompromissi on võimalik sõlmimida, kui võlgnik ja võlausaldaja on jõudnud arusaamale, et kokkulepe ettevõtte jätkamiseks on kasulikum kui selle likvideerimine. Kompromissi tulemusena jätkab võlgnik oma majandustegevust ning rahuldab võlausaldajate nõuded olemasoleva vara ja teenitava kasumi arvelt.<sup>40</sup>

Pankroti lõppemise aeg Eesti pankrotimenetluses ei pruugi alati olla selgelt määratletud, kuna tervendamine kehtiva pankrotiseaduse kohaselt on võimalik koos kompromissiga või ilma. Kompromissi kinnitamisel lõpetab kohus pankrotimenetluse (PankrS § 184 lg 1). Eelnevast järelduvalt saab tervendamine toimuda juba väljaspool pankrotimenetlust.

Soomes kuulub pankrotimenetluse kolm menetluse liiki: pankrotimenetlus, mis lõppeb pankroti väljakuulutamise, saneerimismenetlus ja eraisiku võla ümberkorralduse menetlus. Soome pankrotiseadus on lai maksejõuetust reguleeriv seadus, mis sisaldab sätteid pankroti algatamise tingimustest pankrotimenetluse eri etappides, võlgade sissenõudmistest, pankrotiprotsessi läbiviimise korrast ning pankrotivara haldamisest ja müügist.<sup>41</sup> Soome pankrotimenetlus on olemuselt likvideeriv, eesmärgiga müüa võlgniku vara ja jagada saadud tulu võlausaldajate vahel

---

<sup>40</sup> P. Manavald. Maksejõuetusõigus ja...

<sup>41</sup> Talousapu, yrittäjän neuvontapalvelu. Konkurssi. [Edaspidi: Talousapu...]. Arvutivõrgus: <http://www.talousapu.fi/konkurssi>.

võlgade katteks. Pankrot on üldkohaldatav ja seda võib välja kuulutada nii füüsilisele kui ka juriidilisele isikule. Nagu pankroti puhul Eestis, võib Soomeski selle väljakuulutamist taotleda nii võlgnik kui ka võlausaldaja, eeldusel, et võlgnik on maksejõuetu. Soome pankrotiseaduses on sätestatud rida maksejõuetust tuvastavaid tingimusi ning võlgnikku peetakse maksejõuetuks, kui tema kohta kehtib üks neist loetletust: võlgnik on teadlik oma maksejõuetusest ning nimetatud väidet ei saa ümber lükata; võlgniku lepinguliste maksete tasumine on peatatud; võlgnikul on varaline defitsiit kõigi võlakohustuste täitmiseks võlakohustuse sissenõudmise menetluse käigus kuue kuu jooksul enne pankrotiavalduse esitamist. Maksejõuetuks on ka võlgnik, kellel aasta jooksul enne pankrotiavalduse esitamist on tuvastatud tasumata võlgnevused ühe nädala jooksul pärast võlausaldaja maksenõude kättesaamist. Võlausaldaja peab esitama pankrotiavalduse kolme kuu jooksul pärast maksenõudes märgitud võla tasumise tähtaja möödumist. Võlausaldaja poolt nõutav summa peab põhinema kohtuotsusel või täitmisele pöörataval nõudel.<sup>42</sup>

Kohus tagab pankrotimenetluse algatamise teate avaldamise avalikes maksejõuetusregistrites (pankroti ja saneerimise register; eraisikute võlgade ümberstruktureerimise register ning äritegevuse keelu register).<sup>43</sup>

Sarnaselt Eestiga on pankroti väljakuulutamine või lõpetamine seoses raugemisega ka Soomes ainult kohtu<sup>44</sup> pädevuses. Kohus määrab pankrotihalduri, kellel on keskne roll pankrotivara valitsemisel. Võlgniku vara muutub pankroti väljakuulutamisel pankrotivaraks ja vara valitsemisõigus läheb üle pankrotihaldurile. Võlgniku seaduslikuks esindajaks saab pankrotihaldur. Võlgnikul on kohustus koostööks halduriga kõigis pankrotivara valitsemise etappides.<sup>45</sup>

Teatud tingimustel lubab Soome õigus piirata füüsilisest isikust võlgniku liikumis- või tegevusvabadust.<sup>46</sup> Piirangud tegevusvabadusele kehtivad kuni pankrotivara nimekirja kinnitamiseni, kuid maksimaalselt neli kuud peale pankrotimenetluse algatamist, seejärel võib võlgnik alustada uuesti ettevõtlusega. Võlgniku suhtes võib kohaldada ka ärikeeldu äritegevuses kuritegeliku teo toimepanemisel. Ärikeeld Soomes on tähtajaline (3 kuni 7 aastat) ja see kantakse

---

<sup>42</sup> Talousapu...

<sup>43</sup> Talousapu...

<sup>44</sup> Soome kohtusüsteem on kolmeastmeline: ülemkohus (kõrgeima üldjurisdiktsiooniga kohus – *korkein oikeus*), teise astme kohus (*hovioikeus*) ja esimese astme kohtud (*käräjäoikeus*). S. kohtusüsteemi omapäraks on süsteemi jagunemine kaheks teineteisest täiesti sõltumatuks kohtute hierarhiaks: üld- ja halduskohtuteks (autori kommentaar). Judicial system in Finland. Arvutivõrgus: <http://www.oikeus.fi/index.htm>.

<sup>45</sup> Konkurssiasiamies toimisto. Konkurssimenettely. Arvutivõrgus: <http://www.konkurssiasiamies.fi/27420.htm>.

<sup>46</sup> Riigist lahkumise ja äriühingu juhtimise keeld (autori kommentaar).

vastavasse avalikku registrisse.<sup>47</sup> Nn ärikeeld on tegutsemiskeeld, mis oma olemuselt on laiema ulatusega kui Eestis rakendatav ärikeeld, hõlmates kogu äritegevuse (sh äriühingu juhtimise).<sup>48</sup>

Soome pankrotimenetlus ei vabasta füüsilisest isikust võlgnikku võlgadest. Võlgnik vastutab ka võlgade eest, mida pankrotimenetluse käigus ei tasuta. Seadusandlus võimaldab võlgnikul peale pankrotimenetlust vabaneda maksevõimet ületavatest võlgadest eraikisiku võla ümberkorraldusmenetlusega. Pankrotimenetluse algatamine välistab pankroti aluseks olevate nõuete sundtäitmise (erand pandiga tagatud nõuded). Juriidilisest isikust võlgniku pankrotimenetlus lõppeb likvideerimisega.<sup>49</sup>

Euroopa Nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 kohaselt võib pankrotihaldur Soomes nõuda pankrotimenetluse algatamise teate avaldamist teises liikmesriigis ja märke lisamist ka teise liikmesriigi registrisse.<sup>50</sup> Teises liikmesriigis algatatud pankrotimenetluse võib halduri taotlusel kanda ka Soome maksejõuetusregistritesse. Autor on seisukohal, et nimetatud tegutsemisviis piiriülestes pankrotimenetlustes võiks kehtida ka Eestis.<sup>51</sup>

Soome seadusandlus lubab pankroti puhul ka erimenetlusi, näiteks pankroti lõppemine seoses raugemisega kahe kuni kuue kuu jooksul peale pankrotimenetluse alustamist.<sup>52</sup> Otsuse pankroti lõpetamiseks seoses raugemisega teeb kohus. Raugemisega lõpetatakse pankrotimenetlus varade vähesuse, pankrotimenetluskulude ebapiisavuse vm põhjustel. KonkL neljanda peatüki paragrahv 1 näeb ette võlgniku mõistliku kohtlemise põhimõtte, mis kaitseb võlgnikku pankroti korral. Seadus sätestab, et pankrotis oleva võlgniku suhtes tuleb käituda objektiivselt ja võtta arvesse võlgniku huve. Nimetatud põhimõte on Soome õiguses uudne ja praktikas vähe käsitlust leidnud. KonkL sama peatüki paragrahv 2 sätestab võlgnikule õiguse samaväärsele kohtlemisele võrdselt võlausaldajaga (õigus teabele, ärakuulamisele, osalemisele üldkoosolekul)<sup>53</sup> ja KonkL paragrahv 7 alusel on võlgnikul õigus kulude hüvitusele (reisi- ja toimetulekukulud).

Eesti kohtutes menetletakse võlgniku poolt esitatud pankrotiavaldust kuni kümme päeva (erandkorras 30 päeva). Võlausaldaja poolt esitatud pankrotiavaldust menetletakse kuni 30 päeva

---

<sup>47</sup> K. Pedak. Soome ärikeeld erineb Eesti ärikeelust. – Raamatupidaja. Äripäev. 12.05.2009. Arvutivõrgus: <http://www.raamatupidaja.ee/208228art> [edaspidi: K. Pedak. Soome ärikeeld ...].

<sup>48</sup> K. Pedak. Soome ärikeeld...

<sup>49</sup> P. R. Rukakoski. Velallisen asema..., s 7.

<sup>50</sup> Oikeusrekisterikeskus. Arvutivõrgus: [www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus](http://www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus).

<sup>51</sup> Hetkel ainult kohtupoolne märged Äriregistris (autori kommentaar).

<sup>52</sup> Talousapu...

<sup>53</sup> R. Koulu, H. Lindfors. Maksukyvyttömyyden..., s 58.



(erandkorras kaks kuud).<sup>54</sup> Kohus jätab pankroti raugemise tõttu välja kuulutamata, kui võlgnikul puudub vara pankrotimenetluse kulude katteks või vara ei ole võimalik tagasi võita.<sup>55</sup> Raugemisega lõppevad ka menetlused, kus võlgniku vara koosneb suurel määral tagasivõitmise nõuetest ja nende nõuete rahuldamine on vähetõenäoline. Kohus kuulutab välja pankroti vastava määrusega. Pankrotimääruse kohta avaldab kohus teate Ametlikes Teadaannetes.<sup>56</sup> Pärast teate avaldamist on võimalik pankrotimäärus 15 päeva jooksul edasi kaevata.

### **1.2.1. Füüsilisest isikust võlgniku kohustustest vabastamise menetlus Eestis**

Eesti pankrotiseadus sätestab, et füüsilisest isikust võlgnik võidakse vabastada pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustustest võlgniku avalduse alusel. Samas ei algata kohus võlgniku kohustustest vabastamise menetlust, kui võlgnik on mõistetud süüdi pankroti-, täitemenetlusalases- või maksualases kuriteos või karistusseadustiku paragrahvides 380–381<sup>1</sup> nimetatud kuritegudes. Võlgniku suhtes ei algatata kohustustest vabastamise menetlust ka juhtudel, kui viimase kolme aasta jooksul enne ajutise halduri nimetamist on võlgnik andnud tahtlikult ebaõigeid andmeid oma majandusliku olukorra kohta, toetuste saamise eesmärgil avalik-õiguslikust sektorist; pankrotikuriteo toimepanemisel viimase kümne aasta jooksul enne ajutise halduri nimetamist ning tahtliku või raske hooletuse tõttu tekitatud takistuste tegemisel võlausaldajatele nende nõuete rahuldamiseks viimase aasta jooksul enne ajutise halduri nimetamist.<sup>57</sup> Võlausaldajate huvide kahjustamiseks on vara raiskamine, võlanimekirjas ebaõigete andmete edastamine ning vara ja sissetulekute varjamine.<sup>58</sup> Võlgniku kohustustest vabastamise menetluse algatamist ei takista võlgniku varasem lõpetatud taotletud võlgade ümberkujundamismenetlus. Juhul kui võlgnik vabastatakse pankrotimenetluses täitmata jäänud kohustustest, lõppevad ka võlausaldajate (sh ka menetluses nõudeid mitteesitanud võlausaldajate) nõuded võlgniku vastu. Elatise maksmisest ja õigusvastaselt tahtlikult tekitatud kahju hüvitamise kohustusest võlgnikku ei vabastata.<sup>59</sup>

Füüsilisest isikust võlgniku pankroti korral ei saa toimuda likvideerimismenetlust nagu juriidilisest isikust võlgniku puhul. Füüsilisest isikust võlgniku maksejõuetuse lahendusteks

---

<sup>54</sup> PankrS § 27 lg 1 ja 2.

<sup>55</sup> PankrS § 29 lg 1.

<sup>56</sup> PankrS § 29 lg 1 kuni 3.

<sup>57</sup> PankrS § 171 lg 2 p 1 kuni 5.

<sup>58</sup> PankrS § 171 lg 2 p 4.

<sup>59</sup> PankrS § 176 lg 1 ja 2.

saavad olla: kompromiss, rehabiliteerimine, pankrot või pankrotimenetluse lõppemisel täitmata jäänud kohustustest vabanemine. Kompromissi sõlmimine on võimalik võlgniku ja võlausaldajate vahel peale pankroti väljakuulutamist. Kohtulikult kinnitatavat kompromissi ei ole võimalik sõlmida avalduse esitanud võlgniku ja võlausaldaja vahel pankrotiavalduse nõude rahuldamiseks ja pankroti menetluse lõpetamiseks juhul, kui võlgnik ja võlausaldaja on juba esitanud pankrotiavalduse. Kompromissi ei saa sõlmida, sest avalduse sisuks pankrotimenetluses on võlgniku maksejõuetuse tuvastamine ja pankroti väljakuulutamine.<sup>60</sup> Rehabilitatsiooni eesmärgiks on vähendada pankrotimenetluse negatiivset mõju ja soodustada võlgniku toimetulekut.<sup>61</sup> Võlakohustustest vabanemise taotluse peab võlgnik esitama koos pankrotiavaldusega kas otse kohtule või võlausaldajate esimesel üldkoosolekul.<sup>62</sup> Kohus ei või võlgnikku kohustusest vabastada, kui võlgniku maksejõuetuse põhjuseks on olnud tahtlik kuritegelik teguviis; kohustuste ja vara varjamine; raiskamine või pankrotiavalduse esitamisega viivitamine. Võlgnikul on õigus kasutada kohustustest vabastamise võimalust üks kord kümne aasta jooksul. Võlgnikul on ka õigus taotleda avaldusega kohtule pankrotivarast elatist kuni kaheks kuuks, kui ta pankroti tõttu on jäänud ilma elatusvahenditest. Kohus võib mõjuvatel põhjustel nimetatud tähtaega pikendada.<sup>63</sup>

Alates aastast 2010 on füüsilisest isikust võlgnikul õigus taotleda riigilt abi nii menetluskulude kui ka õigusabi katteks. Menetlusabi saab füüsilisest isikust menetlusosaline (Eesti Vabariigi või Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik), kelle elukohaks on Eesti Vabariik vm Euroopa Liidu liikmesriik.<sup>64</sup>

Riigi abi pankrotimenetluses võib võlgnik taotleda juhtudel, kui menetluse kulud on suuremad kui pankrotivara ja kui pankrotihaldur ei saa mingil põhjusel teha taotletavat toimingut või puudub halduril vastav kvalifikatsioon.<sup>65</sup> Menetluskulude abi piiranguid reguleerib tsiviilkohtumenetluse seadustiku paragrahv 182 lõige 2, mis sätestab, et abi ei saa taotleda, kui menetluskulud ei ületa menetlusabi taotleja kahekordset keskmist ühe kuu sissetulekut, mis on arvatud taotluse esitamisele eelnenud nelja kuu keskmise kuusissetuleku alusel ning millest on maha arvatud maksud, sundkindlustuse maksed, ülalpidamiskohustuste summad, mõistlikud

---

<sup>60</sup> K. Kerstna-Vaks. Hagita menetluse üldised küsimused. Riigikohtu praktika. – Juridica, 2011/5, lk 396.

<sup>61</sup> T. Saarma. Pankrotimenetluse põhimõtted. – Juridica, 2008/6, lk 353.

<sup>62</sup> PankrS § 170 lg 1.

<sup>63</sup> PankrS § 147 lg 1.

<sup>64</sup> Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 182 lg 1 [edaspidi: TsMS].

<sup>65</sup> TsMS § 183 lg 2 ja 3.

kulud eluasemele ja transpordile.<sup>66</sup> Menetlusabi taotleja saab menetluskulud kanda ka oma olemasoleva ja raskusteta müüdava vara arvelt.

Kohustustest vabastamise menetluse perioodi vältel on võlgnikul kohustus teha koostööd usaldusisikuga, kelle ülesandeks on kord aastas väljamaksete tegemine võlausaldajatele vastavalt jaotusettepanekule. Tulu osa, mis võlgnikule võib jääda, sõltub menetlusprotsessi pikkusest: üks aasta kuni 15%; kaks aastat kuni 20% ja kolm aastat kuni 25%. Usaldusisikule peab võlgnik üle andma poole saadud pärandvara väärtusest.<sup>67</sup> Võlgnik ei ole kohustatud üle andma tulu, millele sissenõuet pöörata ei saa. Võlausaldajad ei saa menetluse ajal võlgniku varale pöörata sissenõuet ega nõuda nõuete rahuldamist menetluse ajal tekkinud usaldusisikule antud summadelt. Usaldusisik on kohustatud esitama kohtule aruande võlgniku kohustustest vabastamise menetluse lõppemisel. Kui võlgnik ei ole süüdi mõistetud pankrotikuriteos ja on oma kohustusi pankrotimenetluse perioodil (viie aasta jooksul) korrektselt täitnud, võib kohus võlgniku taotluse alusel täitmata jäänud kohustused määrata mittetäidetavaks.<sup>68</sup> Kohustustest vabanemine lõpetab võlausaldajate nõudeõigused (nii esitatud kui ka esitamata). Võimalust saab kasutada alates kolme aasta möödumisel menetluse algatamisest. Võlgnikuga solidaarselt vastutavat isikut kohustustest vabastamine ei puuduta ja juba täidetud kohustuste täitmisel puudub õigus esitada tagasinõue võlgniku vastu.<sup>69</sup>

### **1.3. Eraisikust võlgniku maksejõuetuse menetlusviisid**

Eraisikust võlgniku kohustustest vabastamise menetlused moodustavad riigiti kas osa pankrotiseadusest või toimivad iseseisva õigusaktina. Võlgniku kohustustest vabastamise võimaluse eeskujuks Euroopas on algselt olnud Ameerika Ühendriikide maksejõuetu füüsilise isiku kohustustest vabastamise menetlus.<sup>70</sup> Menetlusele on iseloomulik, et kohustustest vabastamisele eelneb uurimine, võlgnik tasub võlgu maksekava alusel (kolm kuni viis aastat). Eraisikust võlgniku kohustustest vabastamise eesmärgiks on pakkuda võlgnikule uue alguse

---

<sup>66</sup> TsMS § 182 lg 2.

<sup>67</sup> PankrS §173 lg 4, 5 ja 6.

<sup>68</sup> A. Kiris, A. Kukrus, P. Nuuma, E. Oidermaa. Õigusõpetus. Tallinn: Külim, 2009, lk 267.

<sup>69</sup> PankrS § 169–176.

<sup>70</sup> T. Saarma. Füüsilisest isikust võlgniku maksejõuetusmenetluse võimalikud arengusuunad. Kohtute aastaraamat 2009, lk 29–33 [edaspidi: T. Saarma. Füüsilisest...].

võimalust ja kasutada protsessis meetmeid, mis loovad tingimused võlgniku tegevusvõime taastamiseks. Vajadusel on võlgnikule võimaldatud ligipääs ka õigus- ja võlanõustamisabile.<sup>71</sup>

### 1.3.1. Võlgade ümberkujundamise ja vabastamise menetlus Eestis

Võlgade ümberkujundamise ja vabastamise menetluse [edaspidi: VÕVS] ellukutsumise eesmärgiks oli makseraskustes füüsilisest isikust võlgnikule võimaluse andmine makseraskuste ületamiseks, et kujundada ümber võlad ja vältida pankrotimenetlust. VÕVS põhimõtted on sarnased saneerimisseaduse sätetega, olles alternatiiv pankrotimenetlusele. Menetlus arvestab nii võlgniku kui ka võlausaldaja õigustatud huve.<sup>72</sup> Võlgade ümberkujundamist saab taotleda vähemalt kaks aastat Eestis alalist elukohta omanud võlgnik, kellel on tõenäosus tulevikus tekkivatele või juba olemasolevatele makseraskustele.<sup>73</sup> Menetluses on abikaasadel võimalik esitada ühisavaldus. VÕVS menetluskulud kannab võlgnik (võlausaldaja menetluskulud jäävad võlausaldaja kanda). Võlgnikul ei ole õigust paluda riigipoolset menetlusabi riigilõivu tasumiseks.<sup>74</sup> Ümberkujundada saab võlgniku isiklike rahalisi kohustusi, kas nende tähtsaja pikendamise, osade kaupa täitmise või kohustuste vähendamisega. Muuta saab ka võlgade ümberkujundamise avalduse esitamise ajaks sissenõutavaks muutunud ja pärast avalduse esitamist kestvuslepingutest tulenevaid kohustusi. Võlgnik võib lepingu lõpetamise alternatiivina paluda ka selliste rahaliste kohustuste ümberkujundamist, mis muutuvad sissenõutavaks aasta jooksul pärast ümberkujundamiskava kinnitamist.<sup>75</sup> Kohtulik ümberkujundusmenetlus võimaldab vähendada ka võlgniku kohustustega kaasnevaid ebamõistlikke kõrvalnõudeid (intress, viivis). Näitena siinjuures toob autor Tartu Maakohtu otsuse nr 2–10–51956, 20.02.2012 BIG BANK AS nõudes M. Laasi vastu, kus kohus asus seisukohale, et lepingutest tulenevad vastastikused kohustused peavad olema kooskõlas heade kommetega ja lepingupooltele tasakaalus.<sup>76</sup>

Menetluse algatamiseks esitab võlgnik kohtule avalduse, millele on lisatud nõuetekohased dokumendid: kolme viimase aasta tuludeklaratsioonid, pangakonto väljavõtted ja lepinguliste kohustuste ärakirjad.<sup>77</sup> Kohtulik menetlus alustatakse menetlusse võtmise määrusega, mis kuulub

---

<sup>71</sup> T. Saarma. Füüsilisest...

<sup>72</sup> Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus. RT I, 06.12.2010, 1 [edaspidi: VÕVS].

<sup>73</sup> VÕVS § 4 lg 2.

<sup>74</sup> VÕVS § 8 lg 1 kuni 3.

<sup>75</sup> VÕVS § 3 lg 2.

<sup>76</sup> Tartu Maakohtu 20.02.2012 määrus tsiviilasjas nr 2–10–51956 (avaldamata allikas). Koopia autori valduses.

<sup>77</sup> VÕVS § 12 lg 1 p 2 ja 3; lg 2.

avaldamisele Ametlikes Teadaannetes.<sup>78</sup> Kohtu ülesandeks on järelevalve teostamine ümberkujunduskava täitmise üle ja nõustaja määramine. Nõustamine võlgnikule on tasuline ja tasude määrad ning hüvitamise kord on määratud justiitsministri määrusega.<sup>79</sup> Võlgnikul on kohustus kord aastas esitada kohtule aruanne koostatud ümberkujunduskava täitmise kohta. Ümberkujunduskava kestvuse pikkus sõltub võlgniku kohustuste täitmise suuruselt ja tema maksevõimest. VÕVS paragrahv 17 lubab võlgnikul võlgade ümberkujunduspalve esitada kümneaastase vaheaja tagant. Ümberkujunduskava kehtivuse ajal ei saa võlausaldaja algatada võlgniku suhtes hagita ega hagiga menetlust, kuid jätkuda saab peatatud täite- ja kohtumenetlusnõuete täitmine, mille suhtes ümberkujunduskava ei kehti.<sup>80</sup>

### **1.3.2. Eraisikust võlgniku võlgade ümberkorraldamise menetlus Soomes**

Eraisikust võlgniku võlakorraldust võib Soome seadusandluse kohaselt taotleda üksnes füüsiline isik.<sup>81</sup> Võlakorraldusmenetluse alustamine eeldab võlgniku maksejõuetust ja soovi võlakohustusi täita. Teatavatel tingimustel võib võlgade ümberkorraldust taotleda ka füüsilisest isikust ettevõtja. Menetluse alustamiseks ei või olla seaduses sätestatud takistusi.<sup>82</sup> Võlgade ümberkorraldusmenetluse alustamisest teavitab kohus nii võlgnikku kui ka võlausaldajaid. Kohus nimetab vajadusel halduri ning vastutab võlgniku võlakohustuste maksekava kinnitamise eest. Maksekava sisu ja suurus lähtub võlgniku maksevõimest. Kinnitatud maksekava on tähtajaline (3 kuni 5 aastat).<sup>83</sup> Kui haldurit ei nimetata, koostab võlakohustuste maksekava ettepaneku võlgnik ise. Võlgnik peab andma teavet kohtule, haldurile ja võlausaldajatele ning aitama kaasa võlakorralduse nõuetekohasele läbiviimisele ning tal on õigus saada nõustamisabi finants- ja võlanõustajatelt.

Võlgnikule, kelle suhtes on esitatud avaldus võlakorraldusmenetluse alustamiseks, ei saa välja kuulutada pankrotti. Võlakorraldusmenetluse käigus ei müüda võlgnikule eluliselt vajalikku vara ning teatavatel tingimustel võib võlgnik säilitada tema omandis oleva eluaseme. Aastal 2010

---

<sup>78</sup> VÕVS § 16.

<sup>79</sup> Võlgade ümberkujundamise menetluses nõustaja tasu ja tasu piirmäärad ning hüvitamisele kuuluvate kulutuste arvestamise kord. RT I, 08.04.2011, 1. Määrus nr 29.

<sup>80</sup> VÕVS § 31.

<sup>81</sup> R. Koulu, H. Lindfors. Maksukyvyttömyden..., s 119.

<sup>82</sup> Ärikuriteod või ettevaatamatuses põhjustatud liigsuur võlakoormus (R. Koulu, H. Lindfors. Maksukyvyttömyden..., ss 122–123).

<sup>83</sup> R. Koulu, H. Lindfors. Maksukyvyttömyden..., s 126.

jõustus Soomes seadusemuudatus võlgade ümberkorraldusseaduses,<sup>84</sup> mille tulemusena võib võlgniku võla maksekava ajaline kestvus väheneda viielt aastalt kolmele aastale. Vähenemist rakendatakse tingimusel, kui võla tagasimaksmise suurus on sõltuvuses võlgniku tulude (sissetuleku) suurusel ja võlgniku võlasumma tagasimakse perioodil ei suurene. Seadusemuudatuse tulemuseks on võlgniku võrdse kohtlemise printsiip, eesmärgiga innustada võlgnikku tegutsema viisil, mis tagaks võlausaldajatele regulaarsed võlgade tagasimaksud. Maksekava täitmist jälgib haldur.<sup>85</sup>

Võlgnikul on õigus esitada kohtule avaldus maksekava tähtaja täitmise edasilükkamiseks kuni nelja kuu võrra võlgniku eluaseme või toimetuleku ümberkorraldamisest tulenevatest põhjustest. Võla sissenõudmine peatub edasilükkamise ajaks. Võlgnikul on õigus ka kolmele kuusissetulekule aastas, millele sissenõudvat täitemenetlust ei teostata. Õigus pikendab maksekava kestvust ning kui võlgniku sissetuleku tase tagasimakse perioodil ei vähene, ei muutu ka proportsionaalselt tagasimakse summa. Võlgnikule jääb ka võimalus säilitada eluase.<sup>86</sup>

Kohtul on õigus teha otsus võlgniku maksejõuetusmenetluse maksekava lõpetamiseks, kui võlgnik ei täida maksekavas ettenähtut. Maksekava võib lõppeda ka juhul, kui võlgniku suhtes kuulutatakse välja pankrot. Maksekava lõppemise tagajärjel taastuvad võlausaldajate esialgsed õigused.<sup>87</sup>

Täitemenetlusnõuete aegumise tähtaeg Soomes on 15 aastat,<sup>88</sup> mõningatel juhtudel ka 20 aastat (võlgnik on sõltuvuses maksejõuetusmenetluse olemasolust), arvestades kohtuotsuse jõustumisest.<sup>89</sup>

---

<sup>84</sup> Velkajärjestelyn uudistaminen 2011/11. Oikeusministeriö, Helsinki, 2011, s 31 [edaspidi: Velkajärjestelyn uudistaminen...].

<sup>85</sup> Velkajärjestelyn uudistaminen..., ss 31–32.

<sup>86</sup> Velkajärjestelyn uudistaminen..., ss 31–32.

<sup>87</sup> E-Justice. Arvutivõrgus: [https://e-justice.europa.eu/content\\_insolvency\\_registers-110-fi-et.do?member=1](https://e-justice.europa.eu/content_insolvency_registers-110-fi-et.do?member=1).

<sup>88</sup> Velkajärjestelyn uudistaminen..., s 36.

<sup>89</sup> Eestis reguleerib täitemenetlustähtaegade aegumisi Täitemenetluse seadustik (TMS). TMS § 207 lg 1 sätestab täitemenetluses rahalise karistuse ja varalise karistuse sissenõudes lõpetamise täitmise aegumise tõttu, kui rahalist või varalist karistust ei ole sisse nõutud KarS § 82 sätestatud tähtaja jooksul: 1) kui otsuse jõustumisest väärteoasjas on möödunud 1 a, 2) teise astme kuriteo kohta tehtud otsuse jõustumisest on möödunud 3 a ja 3) esimese astme kuriteo kohta tehtud otsuse jõustumisest on möödunud 5 a (autori kommentaar).

## 1.4. Saneerimismenetlus

Majandusraskustesse sattumine võib ettevõtteks olla tingitud temast mitteolenevatest või ka temast olenevatest põhjustest. Raskuste ületamist saab parandada meetmetega, mis loovad tingimused ettevõtte reorganiseerimiseks. Saneerimismenetlus menetluse liigina peab abivajajale olema lihtsalt ligipääsetav, millega saab tagada võlgniku ja võlasusaldaja suhete tasakaalu. Saneerimismenetluse alustamiseks peaks piisama tingimusest, et esinevad raskused kohustuste täitmisel.<sup>90</sup> Eestis kohaldatakse saneerimist ainult juriidilisest isikust eraõiguslikule ettevõttele. Soome seadusandlus lubab saneerimisega tervendada aga mis tahes äritegevusega tegelevat ettevõtet, sh ka füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtet. Kummagi riigi saneerimismenetlus ei kohaldu krediidasutustele, hasartmängukorraldajatele, kindlustusandjatele, investeerimisfondidele, väärtpaberite keskregistri pidajale, väärtpaberiarveldussüsteemi korraldajale ja maksesüsteemi haldajale ning e-raha asutustele.

Makseraskustesse sattunud ettevõtja majandusliku olukorra parandamiseks võeti Eestis 2008. aastal kasutusele saneerimisseadus [edaspidi: SanS]. Seadus tagab õigusliku kaitse reeglistiku võlausaldajale kui ka võlgnikule, eesmärgiga rahuldada võlausaldajate nõuded.<sup>91</sup> Saneerimise mõiste ja tähenduse annab SanS paragrahv 2, mis sätestab, et saneerimine on abinõude rakendamise kompleks, mida rakendatakse ettevõtte majanduslike raskuste ületamiseks, likviidsuse taastamiseks, kasumlikkuse parandamiseks ning jätkusuutliku majandamise tagamiseks.<sup>92</sup>

Ettevõtete tervendamist Soome seadusandluses reguleerib seadus *Laki yrityksen saneerauksesta* 47/1993 [edaspidi: YrSanL] aastast 1993. Seadust muudeti 2007. aastal, mil viidi sisse muudatused menetlusaja lühendamise kohta. Nii SanS kui ka YrSanL eesmärgiks on makseraskustes võlgniku jätkusuutlikkuse tagamine läbi ettevõtte tervendamisprotsessi.<sup>93</sup> Mõlemad seadused käsitlevad ainult kohtu poolt menetletavaid saneerimiskavasid.

Soome kohtuliku saneerimismenetluse võib jagada viide etappi: menetluse alustamine, planeerimine, otsustamine, kinnitamine ja teostus. Esmane otsustamise roll on kohtul, kelle pädevuses on otsuse vastuvõtmine saneerimisprotsessi alustamiseks. Kohus tuvastab menetletava

---

<sup>90</sup> Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri, lk 7. Arvutivõrgus: [www.koda.ee/failid/Saneerimisseaduse\\_seletuskiri.doc](http://www.koda.ee/failid/Saneerimisseaduse_seletuskiri.doc). (20.04.2014).

<sup>91</sup> I. Niklus. Mõisteid ja termineid saneerimisseadusest. – Õiguskeel, 2009, lk 47–52.

<sup>92</sup> Saneerimisseadus. RT I, 21.12.2012, 19 [edaspidi: SanS].

<sup>93</sup> YrSanL § 1.

asja asjaolud, võlausaldajate nõuded, menetluse seaduslikkuse ja kontrollib, kas menetluse alustamiseks ei ole takistavaid tegureid. Taotluse ettevõtte reorganiseerimisprotsessi alustamiseks võivad esitada võlgnik, võlausaldaja<sup>94</sup> või ka mitu võlausaldajat ühiselt, tõenäoline võlausaldaja või võlgnik.<sup>95</sup>

Saneerimismenetluse sisu hõlmab kõiki kohustusi, mis võlgnikul on enne menetluse alustamist.<sup>96</sup> Saneerimiskava kinnitamise otsuse vastuvõtmine toimub võlausaldajate poolt.<sup>97</sup> Kinnitatud saneerimiskava on siduv nii võlgnikule kui ka võlausaldajatele. Eesti seadusandlus saneerimiskava maksimaalset pikkust ei sätesta ja osalised on vabad otsustama selle kestvuse üle.<sup>98</sup>

Saneerimismenetluse käigus ei kaota võlgnik otsustusõigust. Ettevõtte tegevus jätkub, kuid halduri järelevalve all. Võlgnikule jääb õigus teha tervendamiskava suhtes ettepanekuid. Saneerimismenetluse alustamine ei mõjuta võlgniku poolt juba võetud kohustusi. Võlausaldajal ei ole saneerimismenetluses tasaarvestamise õigust. Võlgnik säilitab õiguse menetluse ajal hallata oma äritegevust.<sup>99</sup>

Eesti seadusandluse kohaselt võib saneerimismenetluse algatamine toimuda ainult ähvardava maksejõuetuse tingimustes, mille tekkimise tõenäosuse perioodi pikkuseks võib olla üks kuni kaks aastat. Juhul, kui võlgnik on juba sisenenud ajutise maksejõuetuse etappi, puudub õigus saneerimismenetluse alustamiseks.<sup>100</sup> Menetlus algab ettevõtja poolt avalduse esitamisega kohtule, kus ettevõtja selgitab majandusliku maksejõuetuse tõenäolisuse tekkimise põhjused, tehes selleks analüüsi. Kohus määrab saneerimisnõustaja, kelle ülesandeks on erapooletu seisukoha andmine (võlausaldajatele, kohtule) ettevõtte majanduslikust seisust ja saneerimise võimalikkusest; kontrollida ümberkujundatavate nõuete õiguslikku alust; läbirääkida võlausaldajatega; abistada ettevõtjat saneerimiskava koostamisel ja teha järelevalvet kava täitmise

---

<sup>94</sup> YrSanL § 5 lg 1–3 kohaselt võib võlausaldaja esitada avalduse võlgniku nõusolekuta, tingimusel, et on võimeline tõendama võlgniku suutmatust võlg tasuda. Sama seaduse § 6 sätestab õiguse võlausaldajale saneerimismenetlus avalduse esitamiseks ja menetluse alustamiseks ähvardava maksejõuetuse puhul tingimusel, et ennetada võlausaldaja huvide kahjustamist (autori kommentaar).

<sup>95</sup> YrSanL § 5.

<sup>96</sup> YrSanL § 3 lg 5.

<sup>97</sup> YrSanL § 76.

<sup>98</sup> K. Kerstna-Vaks. Pankrotikohtuniku mõtteid majanduskriisist, pankrotilainest, seadusloomest ja maksejõuetusmenetluste probleemidest – tagasivaade 2009. aastale. Kohtute aastaraamat 2009, lk 25–27.

<sup>99</sup> YrSanL § 29.

<sup>100</sup> T. Peterson. Maksejõuetusõiguse infokiri. 2010/4. Arvutivõrgus: <http://www.varul.com/uudiskiri/2010/varul-vilgerts-smaliukas-maksejouetusoiiguse-infokiri-aprill-2010/saneerimiseseaduse-probleemid-ja-vajalikus-muudatused> [Edaspidi: T. Peterson. Maksejõuetusõiguse...].



üle. Kohus võtab vastu otsuse saneerimismenetluse algatamiseks 30 päeva jooksul, tehes selleks kohtumääruse.

Saneerimismenetlus Eestis on võlgnikule tasuline ja selle maksumuse määrab kohus. Võlgnik kannab kohtu poolt määratud summa kohtu deposiiti.<sup>101</sup> Saneerimismenetluse algatamisel peatab kohus võlgniku vara suhtes läbiviidava täitemenetluse saneerimiskava kinnitamiseni või saneerimismenetluse lõppemiseni (v.a töösuhte- ja elatise nõuded). Kohus peatab ka viivise ja ajas suureneva leppetrahvi arvestamise võlgniku vastu suunatud nõuetelt, võlgniku avalduse ja saneerimisnõustaja heakskiidul kohtumenetluse, mille kohta ei ole veel jõustunud otsust ning lükkab tagasi võlausaldajate poolt esitatud pankrotiavalduse alusel menetluse algatamise otsustamise.<sup>102</sup> Kohtu eesmärgiks on võlgnikule anda võimalus välja töötada tegevuskava makseraskuste ületamiseks. Võrreldes pankrotimenetlusega säilitab võlgnik saneerimismenetluses juhtimisõiguse oma ettevõtte üle.

Saneerimismenetlusega saab tagada osapoolte huvidega arvestamise, kus on kaitstud ja tasakaalus nii võlgniku kui ka võlausaldaja õigused. Saneerimisprotsessi eduteguriks on võlgnikule antav võimalus majandustegevuse jätkamiseks ja ümberkorraldamiseks vajaliku krediidi saamiseks.<sup>103</sup> Pandipidajate nõuded saneerimismenetluses võrdsustatakse teiste võlausaldajate nõuetega ja ei oma mingit eelisseisundit, nagu seda lubab pankrotimenetlus.<sup>104</sup>

Soome saneerimismenetlust korraldavate õigusaktide peamiseks sisuks on võlgnikust ettevõtte tegevuskava ja seda juhtivate isikute ringi (ettevõtte juhtkond või kõrvalseisev füüsiline või juriidiline isik) määramine. Soome õigussüsteem lähtub seisukohast, et kohtu rolliks menetluses on määrata kõrvalseisev isik väljastpoolt ettevõtet, kelle juhtimisel või kontrollimisel ettevõtte saneerimismenetlust läbi viiakse. Menetluse ajal säilib ettevõtte juhtkonna kontroll ettevõtte äritegevuse üle.<sup>105</sup>

YrSanL alusel on võimalik anda eesõigus saneerimisavaldusele ka juhul, kui pankrotiavaldus on kohtule<sup>106</sup> juba esitatud. YrSanL paragrahv 80 sätestab kohtule võlgniku avalduse alusel võlausaldajate teavitamiskohustuse võlanõuete ümberkujundamiseks. Saneerimismenetluse algusest teavitatakse võlausaldajaid ka läbi ametlike registrite. YrSanL paragrahv 52 lõige 1

---

<sup>101</sup> SanS § 10 lg 2 p 4.

<sup>102</sup> SanS § 11.

<sup>103</sup> T. Peterson. Maksejõuetusõiguse...

<sup>104</sup> T. Peterson. Maksejõuetusõiguse...

<sup>105</sup> T. Hupli. Helsingin Yliopisto. Esitys, s 5. 26.9.2012.

<sup>106</sup> E. Hellström. Nordic/Baltic company reorganisation law – a comparative report. Stockholm, 2011, pp 90, 135.

sätetab nõude, et saneerimiskava vastuvõtmiseks on vaja võlausaldajate häälteenamust, kuid paragrahv 50 lõige 1 täiendab, et seda juhul kui saneerimiskava poolt ei ole hääletanud kõik teadaolevad võlausaldajad. Nõue järgib võlausaldajate grupi enamuse ühiseid soove<sup>107</sup> võlgniku saneerimismenetluse otsustamise üle. YrSanL paragrahv 51 sätestab võlausaldajate rühmitamise alused st moodustatakse rühmad võlausaldajate sarnaste huvide ja ühesuguste õigustega YrSanL lubab võlgnikul taotleda ka võlausaldajate poolt vastu võtmata saneerimiskava kinnitamist.<sup>108</sup>

Pandiga tagatud nõuete ümberkujundamise võimaluse sätestab YrSanL paragrahv 3 lõige 1, kuid seda võlgnevuse ajatamise ja laenukulude vähendamise tingimustel. Võlgnevuse ajatamine peab toimuma nõude hetkeväärtuse (summa ei kumuleeru ajas) tasumisega võlausaldajatele mõistliku aja jooksul. Mõistlik aeg antud kontekstis on määratletud laenu kestvuse ajaga.<sup>109</sup>

Tagasivõitmist Soome pankroti- ja saneerimismenetlustes reguleerib YrSanL kuues peatükk, milles seaduseandja on seisukohal, et rehabilitatsioonimenetlustes on võimalik tagasivõitmine juhtudel, kui võlgnik on tegutsenud viisil, mille puhul on vajalik tagasivõitmine.<sup>110</sup>

Soome saneerimismenetlus tunneb ka kiiret ettevõtte saneerimismenetluse vormi [edaspidi: *NOPSA*],<sup>111</sup> mis annab võlgnikule võimaluse vabatahtlikule reorganiseerimis- ja saneerimismenetluse kombinatsioonile kiirelt läbiviidavas maksejõuetusmenetluses.<sup>112</sup> Sisult on nimetatud menetlus väiksemat ebakindlust tekitav, sidudes tugevalt võlausaldajad ja ettevõtte ning on keskendunud äritegevuse jätkusuutlikkuse kiireks arendamiseks.

*NOPSA* programmi saab kasutada neljal viisil:

- 1) saneerimiskava ettevalmistus võimalikult pikaajalise tegevuskavaga enne saneerimisavalduse esitamist menetluse alustamiseks kohtus;
- 2) saneerimismenetluse algatamine YrSanL § 6<sup>113</sup> alusel;
- 3) vajadusel ei teavitata ametlikes registrites saneerimismenetluse alustamisest, nagu näeb ette YrSanL § 80;

<sup>107</sup> Soomes seadusandlus lubab nõudeid rahuldada võlausaldajate gruppide lõikes. Eesti seadusandluses ei ole gruppide moodustamine veel kohustuslik (autori kommentaar).

<sup>108</sup> YrSanL § 54.

<sup>109</sup> YrSanL § 44–45.

<sup>110</sup> E. Havanssi. Tagasivõitmine ja teised..., lk 407.

<sup>111</sup> Nopeutettu saneerausmenettely (autori tõlge).

<sup>112</sup> H. Hämäläinen. Nopeutettu saneerausmenettely (NOPSA). Konkurssiasiamiehen toimisto, Helsinki. 20.01.2013.

<sup>113</sup> Seaduses sätestatud tingimusteks on vähemalt kahe võlausaldaja nõue, mille kogusumma moodustab vähemalt viiendiku võlgniku tunnustatud võlgadest ja kes ei ole pankrotiseaduse (KonkL758/1991) § 3 tähenduses võlgniku lähikondlased...; võlgnikku ähvardava maksejõuetuse puhul; ning YrSanL § 7 lg 1 alusel: maksejõuetust ei ole võimalik vältida saneerimiskava alusel...(autori tõlge).

4) saneerimiskava kiire kinnitamine (YrSanL § 92), jättes kõrvale võlausaldajate koosolekud, hääletamised ja saneerimiskava võlanõuete vaidlustamised.

Kiire maksejõuetusmenetluse võimaluse kasutamiseks ei ole Soomes toimunud laiema avalikkusega kaasatud arutelusid. Reorganiseerimismenetlus põhineb tulemuslikkuse printsiibil ja lähtub ajutise maksejõuetuse puhul pankroti vältimisest.<sup>114</sup>

Eelnevast järeldades on autor seisukohal, et maksejõuetuses omab menetluste õnnestumises erilist tähtsust kiire sekkumise võimalus raskustes oleva äriühingu tegevusse. Nimetatud võimalus oleks autori arvates teretulnud ka Eesti saneerimismenetlusi reguleerivatesse õigusaktidesse.

Saneerimismenetluse alustamise takistusteks võivad olla võlgniku varade ebapiisavus menetluskulude katteks või menetluse ebaõnnestumine seoses maksejõuetuse põhjuste mittekõrvaldamisega.

Kohtul on õigus lõpetada saneerimismenetlus, kui võlgnik ei täida saneerimiskava ja ka juhul, kui võlgniku suhtes kuulutatakse välja pankrot. Saneerimiskava lõppeb saneerimismenetluse ennetähtaegsel lõpetamisel, tühistamisel või täitmisel või saneerimiskavas märgitud kava täitmise tähtaja möödumisel.<sup>115</sup> Saneerimiskava tühistamisel kuulutatakse välja võlgnikust ettevõtja pankrot.

Erinevalt teiste riikide saneerimiseadustest ei võimalda Soome seadusandlus alustada saneerimismenetlust ametivõimu algatusel. Saneerimist alustatakse vaid avalduse esitamisel kohtule.<sup>116</sup>

---

<sup>114</sup> T. Hupli, s 7.

<sup>115</sup> SanS § 38.

<sup>116</sup> R. Koulu, H. Lindfors. Maksukyvyttömyden..., s 94.

## 2. MAKSEJÕUETUSMENETLUSTE PRAKTIKA JA STATISTIKA

### 2.1. Maksejõuetuse põhjused

Rahvusvahelise eraõiguse põhiprintsiibiks on *pacta sunt servanda*<sup>117</sup> üldpõhimõte, mille kohaselt on poolte kokkulepe neile täitmiseks kohustuslik. Võlgniku võimalus kohustuste reorganiseerimiseks või neist vabanemiseks on rangelt piiritletud, pikaajaline ja aeganõudev protsess. Võlgniku ja võlausaldaja suhted on tasakaalust väljas ning rajatud pigem osapoolte usaldamatusele.

Aastal 2010 valmis Eesti Justiitsministeeriumi ja Tarkade Otsuste Fondi koostöös uuring ettevõtete maksejõuetusest ajavahemikus 2000–2009.<sup>118</sup> Uuring tõi välja põhjused, miks tekib tahtmatu või tahtlik maksejõuetus. Tahtmatu maksjõuetuse põhjuseks oli uuringu järgi kas mingi pikema perioodi või ootamatu sündmuse jooksul kujunenud olukord; tahtliku maksejõuetuse põhjustena nähti äritegevuses kasutatavaid petmisskeeme (kelmus, maksupettused, arvete mittetasumine). Informatsiooniallikatena kasutati uuringus Eesti kohtute kohtulahendite [edaspidi: KOLA] ja kohtute infosüsteemi [edaspidi: KIS] andmebaase. Uuringu valimi moodustasid 1706 lahendit, millest käsitleti 1663.

Maksejõuetuse suurimateks põhjustajateks käsitletud perioodil olid:

- 1) põhjendamatu majanduslik risk või subjektiivne hinnang sellele (79);
- 2) omakapitali vähesus ja võõrkapitali suur osa (134);
- 3) ebapiisavad rahavood, mittekasumlik tegutsemine (155);
- 4) ebastabiilsed koostööpartnerid (191);
- 5) juhtimisvead (339);
- 6) konkurents; turumuutused ja majanduslangus (299/449/75);
- 7) vähesed finantsid ja investorite puudus (157);
- 8) muudatus riiklikus regulatsioonis (42).

<sup>117</sup> Lepingut tuleb austada (autori tõlge).

<sup>118</sup> O. Lukason. Maksejõuetuse põhjuste analüüs. – Justiitsministeerium, 2010. Arvutivõrgus: [http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=53147/Maksej%F5uetuse+p%F5hjuste+anal%FC%FCs+\(2010\).pdf](http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=53147/Maksej%F5uetuse+p%F5hjuste+anal%FC%FCs+(2010).pdf).

Eeltoodud andmete põhjal võib järeldada, et maksejõuetust põhjustavad eelkõige juhtimisvead, konkurents ja muudatused turul. Ettevõtted viivitavad pankrotiavalduse sisseandmisega liialt kaua, tekitades sellega ebastabiilsust, jätmata endale jätkusuutliku tegevuse jätkamisvõimalust. Maksejõuetuse põhjuste üheks süvendajaks võib lugeda ka menetluste pikka kestvust, mis piirab ja halvab nii võlausaldaja kui ka võlgniku tegevuse pikaks perioodiks ning ei võimalda protsessile alternatiivseid lõpptulemusi. Füüsilisest isikust pankrottide põhjustajateks võib lugeda ka eraisikute käendusi juriidiliste isikute laenukohustustele. Samas ei saa mööda minna ka vastutustundliku laenamise põhimõtte eiramisest, kus liiglaenamise kaasnenu kohustused on võtjale muutunud koormavaks ja ülejõukäivaks.

Soomes läbiviidud uuringute põhjal on sealseteks maksejõuetuse põhjustajateks kas ettevõtete suur laenukoormus või ebapiisavad rahavood. Mida suurem on likviidsusprobleem, seda suurem ka risk muutuda maksejõuetuks. Enamik maksejõuetusmenetlustest algab täitmisele pööratavate võlausaldajate nõuete tõttu, nagu näiteks võlgnevused maksudes või täitemenetlustes. Maksejõuetuse iseloom määratleb maksejõuetusriski suuruse. Maksejõuetusriski mõjutavateks teguriteks võivad olla ka ebapädevus juhtimises, tasumata tööandja poolsed maksekohustused või võõrkapitali suur osa (hüpoteegivõlad). Neist suurimateks maksejõuetuse riskifaktoriteks on aga siiski võlgnevused maksudes.<sup>119</sup>

Vaasa ülikooli professor E. K. Laitineni sõnul jagunevad võlgnikust ettevõtted kolme eri riskirühma. Esimese rühma moodustavad kroonilised maksejõuetud võlgnikud, kelle majanduslikud näitajad on ebastabiilsed juba neli aastat enne maksejõuetuks muutumist. Teise riskirühma moodustavad ettevõtted, kelle majandusnäitajad ei kajasta maksejõuetuse märke kolme majandusaasta arvestuses enne maksejõuetust, kuid kollaps tekib kahel järgmisel majandusaastal tulemuste kasumlikkuses ja rahavoogude piisavuses. Kolmanda riskirühma moodustavad ettevõtted, kelle majandustulemused viimasel kahel aastal on korras, kuid seejärel tekivad mingil põhjusel likviidsusprobleemid.<sup>120</sup>

Läbi aegade on Soome statistika põhjal eraisikute maksejõuetuse peamisteks põhjusteks koduse majapidamisega seotud võlad, sh eriti lastega perede ja liigkulutuste tagajärjel väljakasvanud

---

<sup>119</sup> J. Lohi. Z-luku..., s 9.

<sup>120</sup> A. Rajala. Yrityksen terveystarkastus. – Luottolinkki, 2012/1. Arvutivõrgus: [http://www.luottomiehet.fi/files/111\\_01-12\\_yrityksen\\_terveystarkastus.pdf](http://www.luottomiehet.fi/files/111_01-12_yrityksen_terveystarkastus.pdf).

makseraskused.<sup>121</sup> 85% võlgnike vanuserühmast moodustavad 35- kuni 64-aastased. Keskmiselt on võlgnikul 12 võlasuhet, millest umbes 40% moodustavad tarbijakrediitdivõlad suuruses kuni 47 000 eurot/inimene. Erasisiku maksejõuetuse põhjustajateks on enamasti haigestumine, töövõimetus või töötus.

*Oikeusministeriö* 2011. aasta tellimusel tehtud uuringu alusel<sup>122</sup> oli Soomes eraisikute maksejõuetuse põhjustajateks:

- 1) majandusraskused 35%;
- 2) haigus 27%;
- 3) töötus 26%;
- 4) abielulahutus 22%;
- 5) raskused eraettevõtluses 19%;
- 6) üürivõlad 6%;
- 7) käendus 4%.

Sama uuringu kohaselt põhjustas suurt maksejõuetust ka ülejõukäivate laenukohustuste mittetasumine (tarbimislaenud, mobiilsideteenuse või järelmaksuga ostude tasumata arved).<sup>123</sup> 7% alla 30 aastastest Soome noortest omas uuringu perioodil märget maksehäireregistris.<sup>124</sup>

Tulemusi analüüsid tegi uuringu läbiviija ettepaneku kaaluda võimalusi eraisiku võlgade ümberkorraldusseaduse muutmiseks ja kaaluda paindlikku suhtumist eraisikust võlgniku võla tagasimakse summa suuruse fikseerimiseks sõltuvalt sissetulekust (ümberkorraldus eeldaks pankadele lisavastutust laenude andmisel). Juhtudel, kui võlgniku sissetulekust on võimalik tasuda ainult kohustuslikke kulusid, oleks võlgnikul õigus jätta enda kasutusse kolme kalendrikuu tulu aastas.<sup>125</sup> Võlgnikule kättejääv tuluosa oleks fikseeritud kindla rahalise suurusega ja üksikmajapidamises oleva isiku fikseeritud miinimumi kättejääv summa kuus moodustaks ligilähedalt 600 eurot, millele lisanduksid isiku elamiskulud. Võimalust ei saaks

---

<sup>121</sup> M. L. Niemi. Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen pääpiirteet. *Insolvenssioikeus*. 23–24.02.2010.

<sup>122</sup> Velkajärjestelyn uudistaminen. Oikeusministeriö, Helsinki 2011. 2011/11, s 16 [edaspidi: Velkajärjestelyn uudistaminen...].

<sup>123</sup> Velkajärjestelyn uudistaminen..., s 16. Arvutivõrgus:

[http://oikeusministerio.fi/material/attachments/om/valmisteilla/lakihankkeet/maksukyvyttömyys/6D0EIRGQg/Velkajarjestelyn\\_uudistaminen\\_loppumietinto\\_11-2011.pdf](http://oikeusministerio.fi/material/attachments/om/valmisteilla/lakihankkeet/maksukyvyttömyys/6D0EIRGQg/Velkajarjestelyn_uudistaminen_loppumietinto_11-2011.pdf).

<sup>124</sup> Nuorilla yhä enemmän maksuhäiriöitä-velkaantuminen tehty liian helpoksi. – Velkajärjestely. fi. Arvutivõrgus: <https://www.velkajarjestely.fi/blogi/category/velkajarjestely>.

<sup>125</sup> Työryhmä: Velkajärjestely joustamaan tulojen mukaan. – Kauppalehti, 8.03.2011. Arvutivõrgus: <http://www.kauppalehti.fi/5/i/talous/uutiset/etusivu/uutinen.jsp?oid=20110363969>.

kasutada vastutustundetu laenaja (puudub õigus alustada võlgade ümberkorraldusmenetlust tingimusel, kus on võetud arvesse laenuandja vastutuse piir ja laenuvõtja maksevõime).

Autor on seisukohal, et ka Eesti seadusandluses võiks kaaluda eelnimetatud kaitsemehhanismide rakendamist, mis võtaksid arvesse laenuandja suurema vastutuspiiri, arvestades laenuvõtja reaalse maksevõimega.

## 2.2. Maksejõuetusmenetlused – praktika, statistika ja majanduslik mõju

Maksejõuetusõiguse suundumus rahvusvahelises koostöös liigub piiriüleste ja liikmesriikide siseriiklike maksejõuetusseadusandluste ühtlustamise suunas.<sup>126</sup> Ühtlustamine Euroopa Liidu maksejõuetuse valdkonnas on planeeritud menetluste algatamisel, juhtimisel, tagasivõitmisprotsessis ja kohtumääruste kohta ühtse andmebaasi loomisel. Maksejõuetusõiguses tegutsevad rahvusvaheliselt tuntud institutsioonid, nagu näiteks INSOL Europe ja International Insolvency Institute. Põhja- ja Baltimaade maksejõuetusõiguse koostöös loodi 2011. aastal töörühm eesmärgiga ühtlustada regionaalseid siseriiklikke seadusi.<sup>127</sup>

Doing Business 2010 andmetel on Eesti ja Soome maksejõuetusmenetlustes OECD<sup>128</sup> 183 riigi seas alljärgnevate näitajatega:

- 1) Maksejõuetusmenetlusele kuluv aeg: Eestis 3 aastat, Soomes 0,9 aastat (OECD keskm. 1,7 aastat);
- 2) Menetluskulud moodustavad kokku pankrotivarast: Eestis 9%, Soomes 3,5% (OECD keskm. 8,4 %);
- 3) Võlausaldajatele makstav summa pankrotimenetluse tulemusena: Eestis 37,5 senti USD, Soomes 89,4 senti USD (OECD keskm. 68,6 senti USD).<sup>129</sup>

---

<sup>126</sup> European Parliament resolution of 15 November 2011 with recommendations to the Commission on insolvency proceedings in the context of EU company law. Arvutivõrgus: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0484+0+DOC+XML+V0//ET>.

<sup>127</sup> P. Varul. Maksejõuetusõiguse ja täitemenetluse arengusuunad. Ettekanne rahvusvahelisel konverentsil 8–9.11.2012 Euroopa Liidu Läänemere strateegia ning aktuaalsed õigus- ja majandusküsimused, sh maksejõuetuse valdkonnas. Tallinna ülikool. Arvutivõrgus: <http://www.meego.ee/konverents/index.php?wp=368>.

<sup>128</sup> Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (*Organization for Economic Co-operation and Development*).

<sup>129</sup> Who makes closing a business easy and who does not? Chart 11.4, p 81. Arvutivõrgus:

[http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2011/~/\\_media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB11-Chapters/DB11-CB.pdf](http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2011/~/_media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB11-Chapters/DB11-CB.pdf)

Eestis tehtud uuringute põhjal on pankrottide arv olnud nii kahanevas kui ka kasvavas trendis. Kõrgeim punkt saavutati aastal 2009 majanduskriisis, peamisteks põhjusteks maksuvõlad.<sup>130</sup> Lõputöö lisas nr 1 on autori poolt välja toodud Eesti ja Soome pankrotimenetluste dünaamika aastatel 2009 kuni 2012.

2013. aasta märtsis avaldas Riigikantselei uuringu maksejõuetuse menetlemise tõhususest koostöös AS-iga PricewaterhouseCoopers Advisors.<sup>131</sup> Uuringu eesmärgiks oli välja selgitada pankroti- ja saneerimismenetluste statistika ning maksejõuetusmenetluste probleemid ajavahemikus 01.01.2004–30.06.2012. Uuring tõi välja, et juriidilise isiku suhtes esitatud pankrotiavaldustest lõppesid raugemisega 58%. Võlgniku suhtes esitatud pankrotiavalduste läbivaatamise menetlustes oli tulemuseks 58% juhtudest raugemine pankrotti välja kuulutamata. 35% juhtudel lõppes menetlus jaotusettepanekuni jõudmisel ja 6% juhtudest peale pankroti väljakuulutamist raugemisega. Füüsilisest isikust pankrottide puhul lõppesid raugemisega pankrotti mitte välja kuulutades 31% menetlustest. Jaotusettepanekuteni jõuti pooltel menetlusjuhtudel.<sup>132</sup> Tunnustatud nõueteni jõuti uuringu järgi ainult 12% juhtudest, milles nõudeid rahuldati ainult 10% ulatuses. Sama uuringu kohaselt oli 2011. aasta lõpuks esitatud 153 avaldust saneerimismenetluse alustamiseks, millest kava kinnitamiseni jõudis vaid 13%.<sup>133</sup> Saneerimismenetlusi kasutatakse tihti ka kaitsena pankroti eest ning viimase edasilükkamiseks.

Eesti kohtute statistika kohaselt moodustasid vahemikus 2009–2012 saabunud tsiviilasjadest pankrotimenetluse algatamised 5802 ja saneerimismenetlused kokku 183 asja.<sup>134</sup> Maksejõuetusmenetlusi iseloomustab keerukus ja pikk kestvus. Pankrotimenetluse pikkuseks kuni lõpplahenduseni jõudmiseni võib olla keskmiselt 270 kuni 280 päeva.<sup>135</sup> Menetluse pikkusest sõltub protsessi edukus; mida pikem kestvus, seda väiksem on võimalus eduka ja kõiki osapooli rahuldava tulemuse saavutamiseks. Pankrotimenetluses moodustavad tunnustatud rahuldavad nõuded juriidilise isiku puhul umbes 5%. Füüsilise isiku pankrotimenetluses on see osakaal aga veelgi väiksem. Ebaefektiivsus pankrotimenetluses võib aga endaga kaasa tuua negatiivseid ilminguid ettevõtluses. Pankrotimenetluste raames on kohtulahendites enim pankrotte põhjustanud liigne risk; vähene omakapital; ettevõtte suutmatus oma äriprotsesse

---

<sup>130</sup> Pankrotid Eestis. Paneeluuring 2012. – Krediidinfo AS. Tallinn, 2013 [edaspidi: Pankrotid Eestis...].

<sup>131</sup> Maksejõuetuse menetlemise tõhususe uuring. – Riigikantselei, 19.03.2013 [edaspidi: Riigikantselei uuring. Maksejõuetuse...].

<sup>132</sup> Riigikantselei uuring. Maksejõuetuse..., lk 4.

<sup>133</sup> Riigikantselei uuring. Maksejõuetuse..., lk 5.

<sup>134</sup> Maksejõuetuse menetlemise tõhususe uuringus kajastatavaks numbriks on 153 (autori kommentaar).

<sup>135</sup> Riigikantselei uuring. Maksejõuetuse..., lk 4.



juhtida või reorganiseerida; koostööpartnerite ebastabiilsus; debitoorne võlgnevus; ettevõtte juhtide ebakompetentsus jm sarnased põhjused. Füüsilisest isikust võlgnike pankrotimenetluse raugemise põhjusena võib välja tuua ka finantside puudumise.

Soome riikliku statistikaameti andmetel esitati võrreldavas ajavahemikus (2009–2012) esimese astme kohtutele 12 039<sup>136</sup> pankrotimenetluse algatamist, milles kõrgpunkt sarnaselt Eestiga oli samuti 2009. aastal (avaldusi 3275). Perioodil moodustasid pankrotimenetluste liikides suurima rühma raugemised vara vähesuse tõttu (38% / 4680 asja) kestvusega kuni üks aasta, kõrgpunktiga 2010. Järgmise suurema pankrotimenetluse liigi moodustasid pankrotihagide tagasilükkamise (26,8% / 3310 asja) ja pankrotivara nimerkirjade kinnitamise menetlused (20% / 2449 asja).<sup>137</sup>

Eraisikute võlgade ümberkorraldusmenetlusi oli ajavahemikul 2009–2012 Soome kohtutes kokku 13 570.<sup>138</sup> Võrreldes pankrotimenetlustega on eraisikute võlgade ümberkorraldusmenetlus tõusvas trendis ja kõrgpunkt selles oli 2012. aastal, mil vaadati läbi kokku 3764 menetlusavaldust.<sup>139</sup> Liikide lõikes moodustasid suurima osa eraisikute võlgade ümberkorraldusmenetlustes üksikisikute maksejõuetusavalduste alusel algatatud (90,1% / 12 364 avaldust) menetlused. Abikaasade ühisavaldused nendes moodustasid umbes 8% (1106 avaldust). Kuna Soome eraisikust võlgnikul on õigus kalendriaastas esitada rohkem kui üks taotlusavaldus võla ümberkorraldusmenetluse algatamiseks, võib sellest tulenevalt statistilistes näitajates esineda mõningaid arvuksi erinevusi.

Oikeusministeriö ettepanekul kutsuti sügisel 2012 kokku pankrotiõiguse töögrupp, ülesandega välja töötada KonkL muudatusettepanekud. Töögrupi pädevusse kuulus ka eraisikust võlgniku võlgade ümberkujundamise seaduse muutmise seadusesse ettepanekute tegemine. Analüüsi menetluse lihtsustamise võimalusi paranenud maksevõimega võlgniku seisukohast.<sup>140</sup>

Autoril ei ole võimalik antud lõputöö raames võrrelda Eesti õigusloomes analoogset menetlusstatistikat (VÕVS) põhjusel, et nimetatud võimalus füüsilisele isikule avanes alles aastal

---

<sup>136</sup> Konkurssiasiamiehen toimiston toiminnan tuloksellisuus. – Seurannan ja raportoinnin kehittäminen 2012/32. Oikeusministeriö. Taulukko 1, s 14. Arvutivõrgus: [http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1348737168591/Files/Konkurssiasiamiehen\\_toimiston\\_toiminnan\\_tuloksellisuus.pdf](http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1348737168591/Files/Konkurssiasiamiehen_toimiston_toiminnan_tuloksellisuus.pdf).

<sup>137</sup> Tilastokeskus. Konkurssi. Arvutivõrgus: <http://www.stat.fi/til/konk/tau.html>.

<sup>138</sup> Tilastokeskus. Velkajärjestelyt. Arvutivõrgus: <http://www.tilastokeskus.fi/til/velj/tau.html>.

<sup>139</sup> Lisa 3.

<sup>140</sup> M. Pomerants. Maksejõuetuse teema...

2011 ja eraisiku võlgade ümberkorraldusmenetlus menetluse liigina ei oma veel arvestatavat statistikat.<sup>141</sup>

Saneerimismenetlusi kohtutes ei algatata läbimõtlematult, sest saneeritava ettevõtte väärtuse säilitamine on mitmeti problemaatiline.<sup>142</sup> Menetluse algatamise eelduseks on võlgniku jätkusuutlikkus ja statistika järgi õnnestub makseraskustesse sattunute päästmine harva. Kohtute saneerimismenetluste praktikas on enim olnud lahendeid, milles vaidlusalasteks teemadeks olid saneerimiskava esitamise tähtaeg, maksunõuete ümberkujundamisvõimalus, ettevõtja lähikondlase õiguslik seisund ning võlgniku ja võlausaldaja huvide esindatus. Maksejõuetuks muutunud ettevõtte säilitamine on keerukas.<sup>143</sup> Menetlusele kuluv aeg avalduse esitamisest kuni saneerimiskava kinnitamiseni võib olla kuni kuus kuud.

Enim menetlusse mittevõtmise põhjusteks on ebapiisav põhistus, menetluslõivu või deposiidi mittetasumine, mittenõuetekohane saneerimisavalduse vormistamine või avalduses olevate puuduste mittetähtaegne kõrvaldamine. Saneerimismenetlust kasutatakse mittesihipäraselt ja sellega soovitakse paljudel juhtudel edasi lükata pankrotti.<sup>144</sup> Saneerimismenetluste ebaõnnestumine Eestis võib olla põhjustatud ka maksuameti soovimatusest mitte teha koostööd maksuvõlgade ümberkujundamiseks. Riigikohtu õigusteabe osakond viis 2011. aastal läbi kohtupraktika analüüsi saneerimiskavade kinnitamise praktikast. Analüüsi objektiks uuringus olid tegurid, millest lähtutakse kava kinnitamisel või kinnitamata jätmisel.<sup>145</sup> Analüüsi aluseks olid KIS andmebaasis olevad kohtulahendid seisuga 01.12.2010.

Saneerimismenetlust ei ole lubatud läbi viia avalik-õiguslike juriidiliste isikute suhtes, sest nende tegutsemise eesmärk ei ole kasumi saavutamine ning enamalt on nad rahastatavad riigieelarvest või seaduse alusel tehtavatest maksetest.<sup>146</sup>

Võlausaldajate rühmadesse jagamine hääletamiseks saneerimismenetluses on Eesti õiguses uus. Võlausaldajate rühmitamise idee levis Euroopasse Ameerika Ühendriikidest ja nimetatud instituut on kasutusel ka Soome saneerimismenetluses. Võlausaldajate rühmadesse jaotamise eesmärgiks on võlausaldajate huvide tagamine ja ühesuguste õigustega võrdne kohtlemine.

---

<sup>141</sup> Kohtute statistika alusel on Eestis vahemikus 2011–2012 esitatud kokku 73 võlgade ümberkujundamise avaldust (autori kommentaar).

<sup>142</sup> Lisa 2.

<sup>143</sup> Saneerimiseseaduse eelnõu seletuskiri. Arvutivõrgus: [www.riigikogu.ee](http://www.riigikogu.ee) [edaspidi: Saneerimiseseaduse eelnõu...].

<sup>144</sup> Saneerimiseseaduse eelnõu ...

<sup>145</sup> M. Vutt. Saneerimiskava kinnitamise praktika. Analüüs. Tartu, 2011.

<sup>146</sup> Saneerimiseseaduse eelnõu seletuskiri, lk 5. Arvutivõrgus: [www.koda.ee/failid/Saneerimiseseaduse\\_seletuskiri.doc](http://www.koda.ee/failid/Saneerimiseseaduse_seletuskiri.doc).

Kergem on saavutada ka kava vastuvõtmiseks vajalikku võlausaldajate hääleteenamust.<sup>147</sup> Soomes loetakse kava vastuvõetuks, kui selle poolt on hääletanud pool hääletusel osalenud võlausaldajatest, kellele kuulub pool kõigist nõuetest.

Saneerimismenetluse rakendamisega on võimalik säilitada töökohti ja sellel on positiivne mõju nii kreditoridele, klientidele, konkurentidele kui ka muudele osapooltele. Riigi jaoks on positiivne otsene majanduslik mõju ning kaudse mõjuna kohtute töökoormuse vähenemine, töökohtade säilimine ja toimetulekutoetuste vähenemine.<sup>148</sup>

Saneerimismenetluste arv Soomes on sõltuvuses üldisest majanduslikust olukorrast. Ajavahemikul 2009–2012 esitati Soomes kokku 2081 saneerimisavaldust, mille põhjal alustati menetlusi 1389 korral. Nii avalduste esitamine kui ka menetluste alustamine on olnud ühtlane ja suuremaid kõikumisi saneerimises käsitletud perioodil ei ole toimunud.<sup>149</sup> Saneerimiskavade kinnitamiseni jõuti käsitletud perioodil kahel aastal 305 korral.<sup>150</sup>

Piiriülese maksejõuetuse raames on Euroopa Liidus üles kerkinud probleem füüsilisest isikust võlgnikuga, kes võlgadest vabanemiseks või nende ümberkujundamiseks kolib liikmesriiki, mille seadused võimaldavad võlast vabanemist koduriigi seadustest soodsamatel tingimustel. Nn pankrotiturism<sup>151</sup> on vastuolus Euroopa Liidu maksejõuetusmenetluse määrusega ja sellise tegevuse eesmärgiks on põgenemine riiki, kus seadusandlus võlgnikule on meelepärasem.

---

<sup>147</sup> Saneerimisseaduse eelnõu..., lk 30.

<sup>148</sup> Saneerimisseaduse eelnõu..., lk 50.

<sup>149</sup> Avaldusi 2009 — 528; 2010 — 536; 2011 — 502; 2012 — 515. Alustatud menetlusi 2009 — 353; 2010 — 357; 2011 — 353; 2012 — 326 (autori kommentaar).

<sup>150</sup> Konkursriasiamies toimisto. Toimintakertomus. Oikeusministeriö. Helsinki, 2012. Taulukko 3, s 16 Arvutivõrgus: [http://www.konkurssiasiamies.fi/uploads/c3g99\\_2.pdf](http://www.konkurssiasiamies.fi/uploads/c3g99_2.pdf).

<sup>151</sup> Euroopa Komisjon. Mõjuhinngu kommenteeritud kokkuvõte. Strasbourg, 12.12.2012. SWD(2012) 417 final, lk 6. Arvutivõrgus: [http://www.koda.ee/public/Mojuhinngu\\_kommenteeritud\\_kokkuvote\\_ET.pdf](http://www.koda.ee/public/Mojuhinngu_kommenteeritud_kokkuvote_ET.pdf).

## KOKKUVÕTE

Maksejõuetusmenetluste läbiviimise praktika on maailmas erinev. Maksejõuetusõiguse suundumus rahvusvahelises koostöös liigub piiriülese ja liikmesriikide siseriikliku maksejõuetusseadusandluste ühtlustamise suunas nii menetluste algatamisel, juhtimisel, tagasivõitmisprotsessis kui ka ühtse andmebaasi loomisel kohtumääruste kohta.

Maksejõuetusmenetluste eri liikide rakendamisega on võimalik säilitada töökohti ja selle positiivne mõju kajastub kõigile (kreeditorid, kliendid, konkurendid jt). Riigi jaoks on positiivne otsene majanduslik mõju ning kaudseks mõjuks on kohtute töökoormuse ja riigi poolt makstavate toimetulekutoetuste vähenemine.

Maksejõuetusmenetlusi võib tinglikult jagada kahte gruppi, millest ühes on esiplaanil võlgniku, teises võlausaldaja huvide kaitse. Võlgniku maksejõuetuses on Euroopas kujunenud seisukoht, et tegemist on sotsiaalse ilminguga, mitte aga tahtliku süülise tegevusega. Seadusloomes otsitakse lahendusi juba enne püsiva maksejõuetuse tekkimist, et aidata luua jätkusuutlikke majandamise võimalusi nii võlgnikule kui ka võlausaldajale.

Eesti õigusruumis on maksejõuetuses kolm erineva lähenemisviisiga menetlust: likvideeriv pankrotimenetlus, uut algust pakkuv saneerimismenetlus ning võlgade ümberkujundamist ja makseraskuste ületamist pakkuv võlgade ümberkujundamise ja vabastamise menetlus. Lisaks eelnimetatule kohaldatakse Euroopa Liidu liikmesriikide vahel piiriülest maksejõuetusmenetluse määrust nii füüsilisest kui ka juriidilisest isikust võlgniku suhtes, kelle vara asub rohkem kui ühes liikmesriigis.

Soome maksejõuetusõiguse olulisteks allikateks on pankrotiseadus, täitemenetlusseadus, saneerimisseadus ja eraisiku võlakorralduse seadus. Soome pankrotiseaduse juured ulatuvad juba aastasse 1860. Seadusandlus eristab pankrotimenetlusena alanud kompromissmenetlust, st alati ei pea klassikaline pankrotimenetlus lõppema likvideerimisega. Tänapäevase õiguse esindajateks maksejõuetuses on Soomes saneerimismenetlus ja eraisiku võlgade ümberkorraldusmenetlus, kus

lähenemisviisiks on rehabilitatsioon ja seisukoht võimalusega vabastada võlgnik osaliselt võlgadest.

Lõputöö hüpoteesiks oli, et Eestis kehtiv maksejõuetusõiguse reeglistik, võrreldes Soome maksejõuetusõigusega, ei reguleeri praktikas veel piisavalt osapoolte suhteid; menetlus on likvideeriv ja ei täida oma eesmärki ning õiguslane normistik ei toeta majanduslike raskuste ületamist ja jätkusuutlikkust. Võlgniku õiguste kaitse ei ole tagatud parimal võimalikul viisil.

Lõputöö autor on seisukohal, et Eestis kehtiv õiguslane normistik peab toetama ühiskonnas toimuvat, sest maksejõuetuse regulatsioon omab tähtsust nii ettevõtluse kui ka õiguse valdkonnas ning korraldab juriidiliste ja füüsiliste isikute majanduslikku käitumist. Võlgniku ja võlausaldaja suhted peavad olema tasakaalus ning rajatud osapoolte usaldusele. Võlgniku võimalus oma kohustuste reorganiseerimiseks peab olema üles ehitatud põhimõtetele, mis aitaksid majanduslikke raskusi ületada ja võlad tagasi maksta. Autor nõustub seisukohaga, mille tõi välja justiitsministeeriumi poolt tellitud uuringu töörühm, kus rõhutati, et maksejõuetusmenetlustes on väga oluline osa menetluse pikkusel, millest sõltub kogu protsessi edukus. Heaks eeskujuks siin võib tuua ka Soome saneerimismenetluses kasutatava kiirmenetluse, mis annab võlgnikule võimaluse vabatahtlikule reorganiseerimis- ja saneerimismenetluse kombinatsioonile kiiresti läbiviidavas maksejõuetusmenetluses ja on oma sisult vähem ebakindlust tekitav, sidudes tugevamalt võlausaldajaid ja ettevõtet ning on keskendunud äritegevuse jätkusuutlikkuse kiirele arendusele.

Arvestades tänast maksejõuetusõigust Eestis, tõdeb autor, et antud valdkonna õiguslik reeglistik ei reguleeri praktikas veel piisavalt osapoolte suhteid. Eri maksejõuetusmenetluste normide ülesehitus on pigem võlgnike õigusi kitsendav kui võimalusi andev. Suur hulk maksejõuetusmenetlustest lõppevad likvideerimistega just maksunõuete ja pankade pandipidajate nõuete ümberkujundamisvõimaluste vähesuse tõttu.

Eesti maksejõuetusõiguse arengusuunad saavad tulevikus sõltuma rahvusvahelisel tasandil toimuvast. Riikidevaheline koostöö ja üha suurenev rahvusvaheline äritegevus nõuab piiriülese ja riigisisese maksejõuetusmenetluse kui ka -õiguse ühtlustamist. Piiriülesed maksejõuetusmenetlused peavad muutuma tulemuslikumaks juhtudel, kui võlgniku suhtes kohaldatakse mitme liikmesriigi menetlusõigust ja reeglistik kohtualluvuse kindlaksmääramiseks peab olema arusaadav.

Autori arvates on maksejõuetuses motivaatoriks võlgniku eesmärgipärane tegutsemisviis, mille kaudu saab suurendada sissetulekuid ja ületada makseraskusi. Tegevuse tulemus peab saama eesmärgi maksta võlg tagasi. Likvideeriva pankrotimenetluse üheks alternatiiviks võlgnikule võiks olla ettevõtte tervendamine. Saneerimismenetlus lähtub eeldusest, et makseraskustes ettevõtja tegevuse jätkumine aitab rahuldada võlausaldajate nõudeid, kui nõuete täitmine on hajutatud pikemale perioodile kui likvideerimisel ning reorganiseerimine aitab säilitada ka töökohti ettevõttes.

Eraisikust võlgniku kohustustest vabastamise menetlused moodustavad riigiti kas osa pankrotiseadusest või toimivad iseseisva õigusaktina. Võlgniku kohustustest vabastamise võimaluse eeskujuks Euroopas on algselt olnud Ameerika Ühendriikides praktiseeritav füüsilise isiku kohustustest vabastamise menetlus, millele on iseloomulik, et kohustustest vabastamise menetlusele eelneb uurimine ja võlgade tasumine toimub maksekava alusel. Eraisikust võlgniku kohustustest vabastamise eesmärgiks on pakkuda uue alguse võimalust meetmetega, mis loovad tingimused võlgniku tegutsemisvõime taastumiseks.

Statistiliste andmebaaside andmetel on ettevõtete maksejõuetust põhjustavateks teguriteks eelkõige juhtimisvead, maksuvõlad, liigsuured riskid laenamises ning vähene finantskirjaoskus. Eraisikust võlgnike maksejõuetuse põhjused on aga enamasti isikliku laadi, mis on põhjustatud tekkinud majandusraskustest või isikliku elu tragöödiatest.

Autor võib tõdeda, et lõputöö püstitatud eesmärk, tuua välja erisused ja sarnasused Eesti ja Soome maksejõuetusõiguslase seadusandluse regulatsioonis ja praktikas, on teostunud. Töös on ära näidatud, millistel asjaoludel saab seadusandja tagada vastutuse realiseerimise, kui maksejõuetusõiguse põhimõteteks on läbipaistvus, osapoolte erapooletu kohtlemine, varade õiglane jaotamine, võlausaldajate võrdsus ja keskendumine ettevõtja aitamisele. Samas on autor seisukohal, et Eesti maksejõuetusõiguse reeglistiku täiustamisel tuleb leida veel vastuseid paljudele kitsaskohtadele ning luua uusi täpsustavaid õigusnorme, mis aitaksid praktikas ellu viia parimaid ja kiiremaid lahendusi.

## **SUMMARY**

### **Title: THE DEBTOR'S INTERESTS PROTECTION IN INSOLVENCY REGULATIONS – THE ESTONIAN AND FINNISH LEGAL SYSTEMS COMPARISON**

The author of the given diploma thesis is Ülle Kämre and it is written in Estonian. The thesis consists of 49 pages and 56 references are used.

The insolvency law of its own content should be grouped by types of procedures that can be used to overcome or avoid insolvency. In insolvency proceedings it is very important to identify the reasons of the causes. By using various types of procedures in insolvency proceedings, it is possible to maintain jobs and the positive effect of the latter is reflected to all parties.

Insolvency proceedings can be conditionally divided into two groups, whereby one prefers the debtor's and the other creditor's interests protection.

The established position in Europe in the debtor's insolvency believes that it is a social phenomenon, not the intentional fault activity. The main in the creation of the law is to look for solutions before the insolvency, to help create opportunities for the sustainability for both, to the debtor and the creditor.

In Estonian legal jurisdiction there are three different approaches to insolvency proceedings: classical bankruptcy proceedings with liquidation, a fresh start offering reorganization proceedings and debt restructuring and payment difficulties crossing debt restructuring and debt protection proceedings.

The Finnish insolvency law relevant sources are classical Bankruptcy Act, the Enforcement Act and modern Restructuring of Enterprises Act and Act on the Adjustment of the Debts of a Private Individual. The Finnish Bankruptcy Act recognizes three important types of the

procedure: liquidation with the declaration of bankruptcy, abate bankruptcy proceedings and basis disappearance bankruptcy proceedings. Modern proceedings methods are based on rehabilitation and on the possibility to discharge debtor's liabilities partially.

For the debtor protection there have been adopted several numbers of acts, enabling to restructure the debtor's debt. The Estonian Bankruptcy Act was supplemented in 2003, the Reorganisation Act was adopted in 2008 and the Debt Restructuring and Debt Protection Act in 2011. The corresponding legal acts in Finland are in force since 1993.

The main purpose of the current thesis is to bring out the differences and similarities between Estonian and Finnish insolvency legislation and practice. The author has used comparative and analytical methods to achieve the purpose.

For comparison and analysis in this thesis have been used Estonian and Finnish valid insolvency acts, case-law statistics and the researches of the Ministry of Justice of Estonia and Finland.

The thesis hypothesis is that a valid set of rules in the Estonian insolvency law compared to the Finnish insolvency law does not regulate parties' relationships in practice enough; proceedings are mostly liquidating and do not serve its purpose. The protection of the debtor's rights are not secured in the best possible way.

The given diploma thesis is divided into two chapters. In the first chapter the author explains the sources of the insolvency law, their character and regulation of proceedings. The author has indicated in the present thesis separately insolvency proceedings types and their content. In sub-chapters of bankruptcy proceedings natural person decommitment proceedings in Estonia are treated separately. Also in the subsection of the first chapter the author explains natural person's debtor's insolvency proceedings possibilities in both countries. The chapter's fourth subsection provides an overview of the debtor's company's restructuring proceedings.

The thesis second chapter represents the subject block of the insolvency proceedings practices and statistics. In sub-chapters the author analyzes causes and consequences of insolvency in both countries. In the Annex of the thesis there are figures from both countries insolvency statistics in the period from 2009 to 2012.

In the conclusion of the thesis, the author provides an estimate of the insolvency law regulation and debtor's protection possibilities in different insolvency proceedings.



The author takes the view that the valid legislation must support society processes, because the insolvency regulations are important as well as in the area of business and legislation and it organizes the economic behavior of private individual and companies. The debtor's opportunity to re-organize its obligations must be built on principles that would help overcome economic difficulties and repay debts.

In the insolvency proceedings a very important part is the process duration of which depends the success of the whole process. A good example is the Finnish urgent proceeding in the restructuring of enterprises, which is focused on quick development of business sustainability.

Observing current insolvency law in Estonia, the author notes that these areas of legal rules are not regulating in practice the parties' relationships enough. Different insolvency proceedings norms are restricting more debtor's rights than granting options.

A large number of insolvency proceedings shall end just for the reason of the liquidation tax requirements and pledges claims conversion potential, because of the low possibility of transformation.

According to the statistical databases causative factors in corporate insolvency are primarily mismanagement, tax debts, too high risks in borrowing and low financial literacy. Private individual obligations reasons are mostly of a personal character, caused by economic difficulties or personal tragedies.

The Estonian insolvency law trends in the future will depend on what is happening on the international level. Cooperation between countries and increasingly international business requires cross-border domestic proceedings and law harmonization.

The author notes that the thesis stated goal, bringing out the differences and similarities between Estonian and Finnish insolvency law legislation regulation and practice, has been realized. The Estonian insolvency law rulebook needs updating to find answers to different bottlenecks and create more new specific regulations which would help practical implementation of the best and fastest solutions.

## VIIDATUD MATERJALIDE LOETELU

### Viidatud kirjandus

1. Havansi, E. Tagasivõtmise ja teised võlausaldajate kaitsevahendid maksejõuetusõiguses - Soome vaatepunkt. – Juridica 2008/6, lk 406–414.
2. Hupli, T. University of Helsinki, 26.9.2012. Arvutivõrgus:  
[http://www.insolvenssi.fi/sites/default/files/files/Tuomas\\_Hupli\\_260912.pdf](http://www.insolvenssi.fi/sites/default/files/files/Tuomas_Hupli_260912.pdf) (15.04.2014).
3. Hämäläinen, H. Nopeutettu saneerausmenettely. Konkurssiasiamiehen toimisto, Helsinki. 20.01.2013. Arvutivõrgus:  
<http://www.maksukyky.fi/materiaalit/loppuseminaari/tiistai/HarriHamalainen.pdf>  
(27.04.2014).
4. Kerstna-Vaks, K. Hagita menetluse üldised küsimused. Riigikohtu praktika. – Juridica, 2011/5, lk 390–399.
5. Kerstna-Vaks, K. Pankrotikohtuniku mõtteid majanduskriisist, pankrotilainest, seadusloomest ja maksejõuetusmenetluste probleemidest – tagasivaade 2009. aastale. Kohtute aastaraamat 2009, lk 25–27. Arvutivõrgus: <http://www.kohus.ee/et/eesti-kohtud/kohtute-aastaraamatud> (25.04.2014).
6. Kiris, A. Kukrus, A. Nuuma, P. Oidermaa, E. Õigusõpetus. Kirjastus Külim, 2009.
7. Niklus, I. Mõisteid ja termineid saneerimisseadusest. Õiguskeel. Kirjastus Juura, 2009. Justiitsministeerium.
8. Koulu, R. Lindfors, H. Maksukyvyttömyyden oikeudelliset ulottuvuudet. Helsingin Yliopisto. Forum Iuris, Yliopistopaino. Helsinki 2010.
9. Lember, K. Menetlusosaliste huvide kaitse ja tasakaal võlgniku kohustustest vabastamise menetluses. Tartu ülikool, 2013 [magistritöö]. Arvutivõrgus:  
<http://dspace.utlib.ee/dspace/handle/10062/30851> (20.02.2014).
10. Lohi, J. Z-luku konkurssi ennustamise työvälineenä. Oulu, 2011 [Opinnäytetyö].  
Arvutivõrgus:  
[http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38004/Lohi\\_Jouni.pdf?sequence](http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/38004/Lohi_Jouni.pdf?sequence) (6.04.2014).

11. Lutter, K. Justiitsministeerium. Uudised ja artiklid. 28.06.2013. Arvutivõrgus: <http://www.just.ee/58646> (12.01.2014).
12. Manavald, P. Pilk Eesti maksejõuetusõigusele läbi õigusökonomika prisma. – *Juridica*, 2008/6, lk 383–389.
13. Manavald, P. Maksejõuetusõigusliku regulatsiooni valikuvõimaluste majanduslik põhjendamine. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2011.
14. Niemi, M.L. Yksityishenkilön velkajärjestelyn ja yrityssaneerauksen pääpiirteet. *Insolvenssioikeus*. 23–24.02.2010. Arvutivõrgus: [www.ulapland.fi/loader.aspx?id=d73ed604-27a3-4440](http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=d73ed604-27a3-4440) (15.04.2014).
15. Pedak, K. Soome ärikeeld erineb Eesti ärikeelust. 12.05.2009. – Raamatupidaja. ee. Arvutivõrgus: <http://www.raamatupidaja.ee/208228art> (7.05.2014).
16. Peterson, T. Saneerimisseaduse probleemid ja vajalikud muudatused. – Maksejõuetusõiguse infokiri, 2010/4. Arvutivõrgus: <http://www.varul.com/uudiskiri/2010/varul-vilgerts-smaliukas-maksejouetusõiguse-infokiri-aprill-2010/saneerimisseaduse-probleemid-ja-vajalikud-muudatused> (21.04.2014).
17. Peterson, T. Vara tagasivõitmine pankroti korral. – *Varul publikatsioonid*, 2009/3. Arvutivõrgus: <http://www.varul.com/publikatsioonid/vara-tagasivoitmine-pankroti-korral> (26.04.2014).
18. Pomerants, M. Maksejõuetuse teema Läänemere maade parlamentide töölaudadel. // Ettekanne kohtutäiturite ja pankrotihaldurite koja rahvusvahelisel konverentsil 8–9.11.2012, Tallinna ülikool. Arvutivõrgus: <http://www.meego.ee/konverents/index.php?wp=368> (10.03.2014).
19. Rajala, A. Yrityksen terveystarkastus. Luottolinkki, 2012/1. Arvutivõrgus: [http://www.luottomiehet.fi/files/111\\_01-12\\_yrityksen\\_terveystarkastus.pdf](http://www.luottomiehet.fi/files/111_01-12_yrityksen_terveystarkastus.pdf) (6.04.2014).
20. Rukakoski, P.R. Velallisen asema konkurssissa ja konkurssimenettelyä turvaavat pakkokeinot. 2010, Laurea University of Applied Sciences [dissertation]. Arvutivõrgus: [https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21160/Rukakoski\\_Piia-Riina.pdf?sequence=1](https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21160/Rukakoski_Piia-Riina.pdf?sequence=1) (27.04.2014).
21. Saarma, T. Pankrotimenetluse põhimõtted. – *Juridica*, 2008/6, lk 351–358.
22. Saarma, T. Füüsilisest isikust võlgniku maksejõuetusmenetluse võimalikud arengusuunad. – *Kohtute aastaraamat 2009*, lk 29–33. Arvutivõrgus: <http://www.kohus.ee/et/eesti-kohtud/kohtute-aastaraamatud> (25.04.2014).

23. Simpanen, M. Konkurssin päättävä sovinto modernin insolvenssioikeuden edustajana. Lapin Yliopisto, 2012 [Pro Gradu-tutkielma]. Arvutivõrgus:  
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/86709/Simpanen.%20Minna.pdf?sequence=1>  
(30.04.2014).
24. Varul, P. Maksejõuetuse areng Eestis. – Juridica, 2013/4, lk 234–241.
25. Vutt, M. Saneerimiskava kinnitamise praktika. Kohtupraktika analüüs. – Riigikohtu õigusteabe osakond. Tartu, 2011. Arvutivõrgus:  
[http://www.riigikohus.ee/vfs/1105/SaneerimiskavaKinnitamisePraktika\\_MargitVutt.pdf](http://www.riigikohus.ee/vfs/1105/SaneerimiskavaKinnitamisePraktika_MargitVutt.pdf)  
(18.01.2014).

### **Viidatud normatiivmaterjalid**

26. Euroopa Liidu Nõukogu. Komisjoni dokument nr SWD(2012) 417 final. Arvutivõrgus:  
[http://www.koda.ee/public/Mojuhinnangu\\_kommenteeritud\\_kokkuvote\\_ET.pdf](http://www.koda.ee/public/Mojuhinnangu_kommenteeritud_kokkuvote_ET.pdf)  
(31.01.2014).
27. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/48/EÜ, 23. aprill 2008. Arvutivõrgus:  
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:133:0066:0092:ET:PDF>  
(19.01.2014).
28. Konkurssilaki. 20.2.2004/120. Arvutivõrgus:  
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040120?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=konkurssilaki#a120-2004> (3.04.2014).
29. Laki takaisinsaannista konkurssipesään.758/1991. Arvutivõrgus:  
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910758> (3.04.2014).
30. Laki yrityksen saneerauksesta. 25.1.1993/47. Arvutivõrgus:  
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930047> (3.04.2014).
31. Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä. 25.1.1993/57. Arvutivõrgus:  
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930057> (3.04.2014).
32. Nõukogu määrus (EÜ) nr 1346/2000. 29. mai 2000, maksejõuetusmenetluse kohta. EÜT I 160 30.06.2000.
33. Pankrotiseadus. RT I 2003, 17, 95... RT I, 23.12.2013, 54.
34. Saneerimisseadus. RT I 2008, 53, 296... RT I, 21.12.2012, 19.
35. Saneerimisseaduse eelnõu seletuskiri. Arvutivõrgus: [www.riigikogu.ee](http://www.riigikogu.ee) (19.01.2014).

36. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. RT I, 23.12.2013, 63.
37. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seadus. RT I, 06.12.2010, 1.
38. Võlgade ümberkujundamise menetluses nõustaja tasu ja tasu piirmäärad ning hüvitamisele kuuluvate kulutuste arvestamise kord. RT I, 08.04.2011, 1. Justiitsministri määrus nr 21.
39. Võlgade ümberkujundamise ja võlakaitse seaduse eelnõu seletuskiri. Arvutivõrgus: [www.riigikogu.ee](http://www.riigikogu.ee) (19.01.2014).
40. Ulosottokaari.15.6.2007/705. Arvutivõrgus: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070705>. (3.04.2014).

### **Viidatud statistika ja uuringud**

41. Doing Business 2011. Who makes closing a business easy and who does not? Chart 11.4, p 81. Arvutivõrgus: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2011/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB11-Chapters/DB11-CB.pdf> (24.04.2014).
42. Hellström, E. Nordic/Baltic company reorganisation law – a comparative report. Stockholm, 2011, pp 90, 135.
43. Euroopa Liidu Läänemere strateegia ning aktuaalsed õigus- ja majandusküsimused, sh maksejõuetuse valdkonnas. //Rahvusvaheline konverents. 8–9.11.12, Tallinna ülikool. Arvutivõrgus: <http://www.meego.ee/konverents/index.php?wp=368> (10.03.2014).
44. Justiitsministeerium. Riigikantselei. Maksejõuetuse menetlemise tõhususe uuring. Arvutivõrgus: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=58338/Maksej%F5uetuse+menetlemise+t%F5hususe+uuring.pdf> (19.01.2014).
45. Konkursisit. Tilastokeskus. Arvutivõrgus: <http://www.stat.fi/til/konk/tau.html> (14.04.2014).
46. Konkursiasiamies toimisto. Toimintakertomus. Oikeusministeriö. Helsinki, 2012. Taulukko 3, s16 Arvutivõrgus: [http://www.konkurssiasiamies.fi/uploads/c3g99\\_2.pdf](http://www.konkurssiasiamies.fi/uploads/c3g99_2.pdf) (19.04.2014).
47. Konkursiasiamies toimisto. Konkurssimenettely. Arvutivõrgus: <http://www.konkurssiasiamies.fi/27420.htm> (19.04.2014).
48. Konkursiasiamiehen toimiston toiminnan tuloksellisuus. Seurannan ja raportoinnin kehittäminen 32/2012. K. Liede työryhmä. Oikeusministeriö. Taulukko 1. Konkursisit 2009–2012, s 14. Arvutivõrgus:

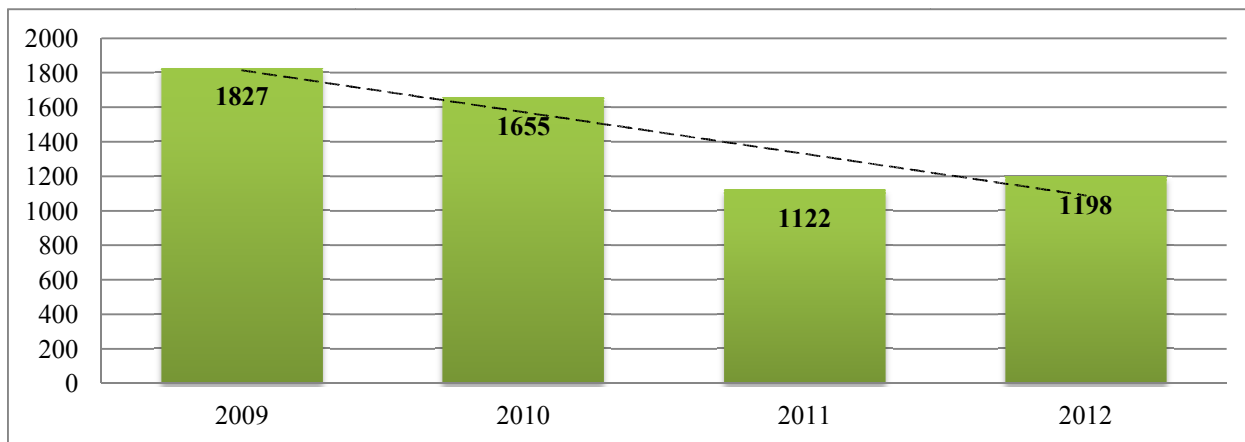
- [http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1348737168591/Files/Konkurssiasiamiehen\\_toimiston\\_toiminnan\\_tuloksellisuus.pdf](http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1348737168591/Files/Konkurssiasiamiehen_toimiston_toiminnan_tuloksellisuus.pdf) (19.04.2014).
49. Maksejõuetuse põhjuste analüüs. Koostaja: Lukason, O. Justiitsministeerium, 2010.  
Arvutivõrgus:  
[http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=53147/Maksejõu%F5uetuse+põhjuste+analüüs+\(2010\).pdf](http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=53147/Maksejõu%F5uetuse+põhjuste+analüüs+(2010).pdf) (19.01.2014).
50. Pankrotid Eestis 2012. Krediidiinfo AS. Paneeluuring. Tallinn, 2013. Arvutivõrgus:  
<http://www.krediidiinfo.ee/files/pankrotid2012.pdf> (19.01.2014).
51. Velkajärjestelyn uudistaminen, 2011/11. Oikeusministeriö. Arvutivõrgus:  
[http://oikeusministerio.fi/material/attachments/om/valmisteilla/lakihankkeet/maksukyvyttomyyks/6D0EIRGQg/Velkajarjestelyn\\_uudistaminen\\_loppumietinto\\_11-2011.pdf](http://oikeusministerio.fi/material/attachments/om/valmisteilla/lakihankkeet/maksukyvyttomyyks/6D0EIRGQg/Velkajarjestelyn_uudistaminen_loppumietinto_11-2011.pdf) (18.04.2014).
52. I ja II astme kohtute statistilised menetlusandmed. 2009. a kokkuvõte. Justiitsministeerium. Tallinn, 2010. Arvutivõrgus:  
<http://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/dokumendid/ijaiastmekohtutemenetlusstatistika2009.a.pdf> (19.01.2014).
53. I ja II astme kohtute statistilised menetlusandmed. 2010. a kokkuvõte. Justiitsministeerium. Tallinn, 2011. Arvutivõrgus:  
<http://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/dokumendid/kohtutemenetlusstatistika.2010.a.pdf> (19.01.2014).
54. I ja II astme kohtute statistilised menetlusandmed. 2011. a kokkuvõte. Justiitsministeerium. Tallinn, 2012. Arvutivõrgus:  
<http://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/dokumendid/kohtutemenetlusstatistika2011.akokkuvf5te.pdf> (19.01.2014).
55. I ja II astme kohtute statistilised menetlusandmed. 2012. a kokkuvõte. Justiitsministeerium. Tallinn, 2013. Arvutivõrgus:  
<http://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/dokumendid/kohtutemenetlusstatistika.2012.a.pdf> (19.01.2014).

#### **Avaldatamata allikad**

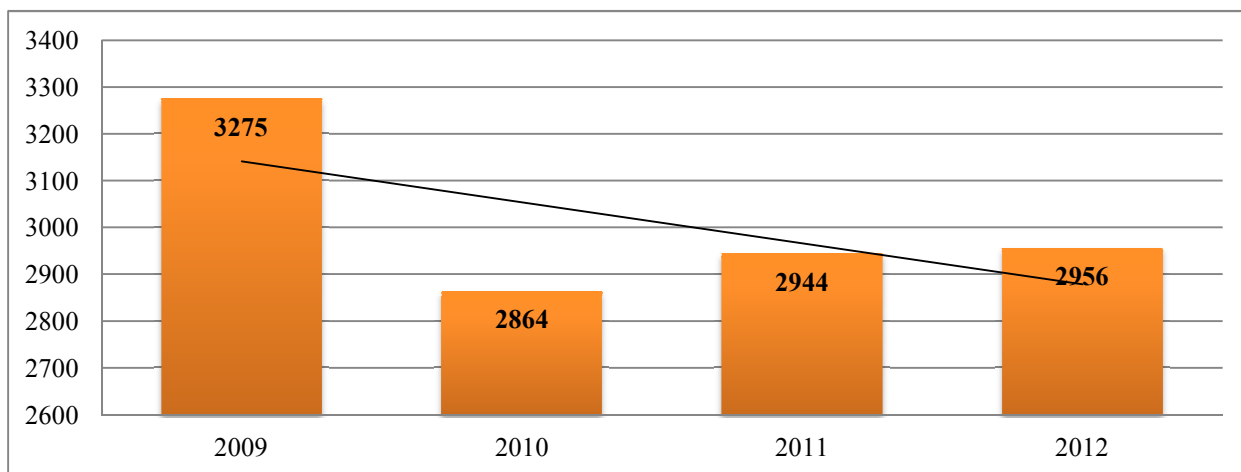
56. Tartu Maakohtu 20.02.2012 määrus tsiviilasjas nr 2–10–51956 (koopia autori valduses).

## LISAD

### Lisa 1. Statistika – pankrotid Eesti ja Soome



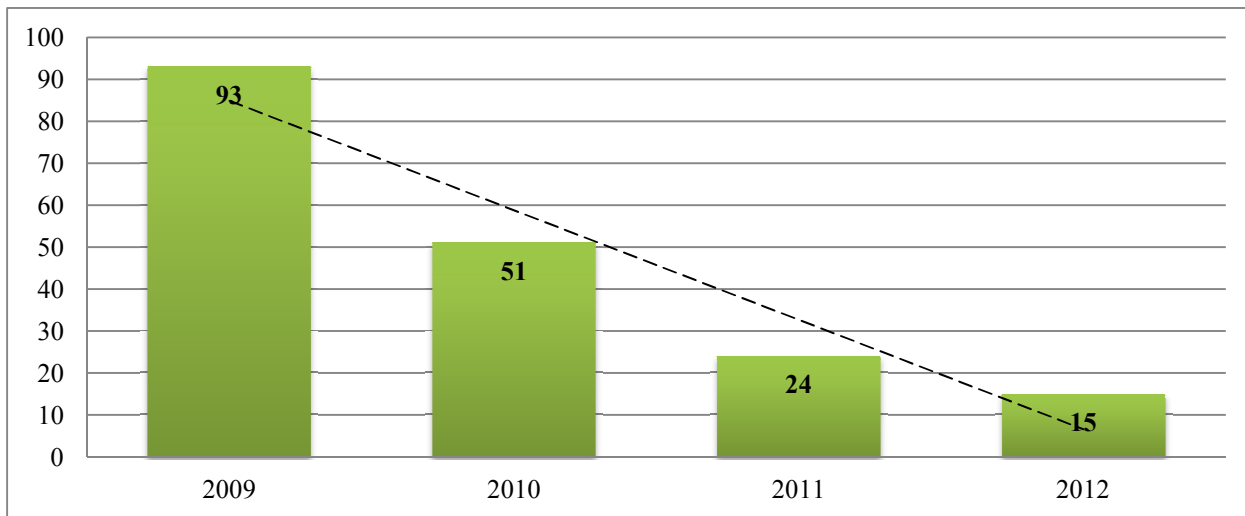
Joonis 1. 2009–2012 Eestis esitatud pankrotiavaldused (autori joonis).<sup>152</sup>  
Allikas: Justiitsministeerium.



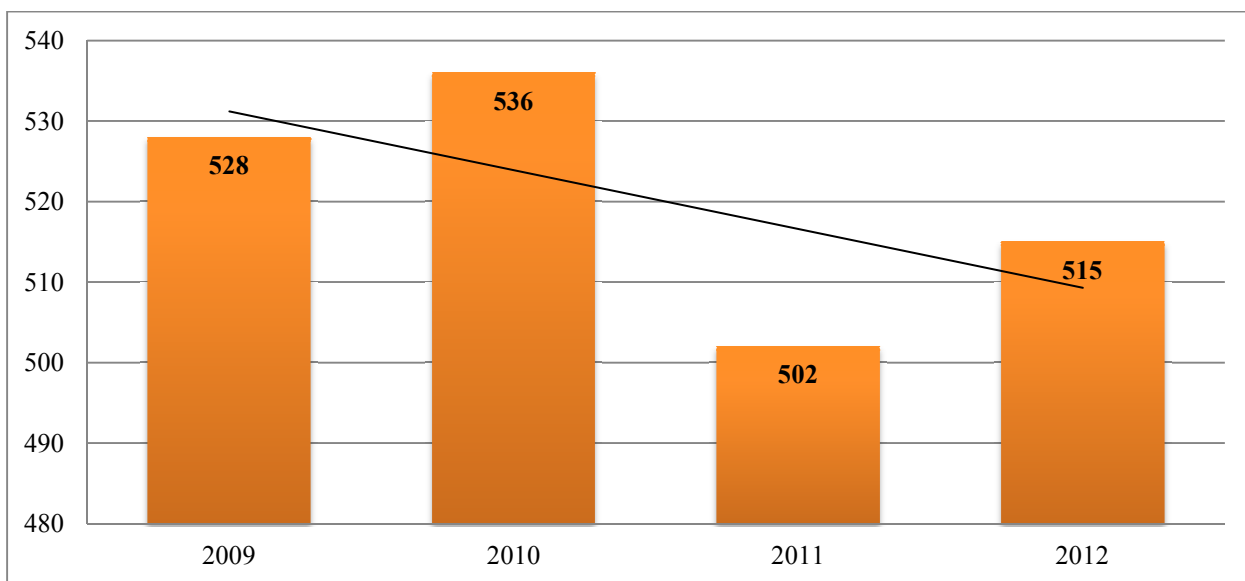
Joonis 2. Pankrotid 2009–2012 Soomes (autori joonis).  
Allikas: [www.tilastokeskus.fi](http://www.tilastokeskus.fi).

<sup>152</sup> Keskmine ettevõtete arv nimetatud perioodil Eestis 98 710 ja Soomes 321 021. Allikad: Statistikaamet. Tabel ER025. Arvutivõrgus: <http://www.stat.ee/68771> ja Tilastokeskus. Suomi lukuina. Yritykset. Arvutivõrgus: [http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk\\_yritykset.html](http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html) (21.05.2014).

## Lisa 2. Statistika – saneerimisavaldused I ja II kohtuaste



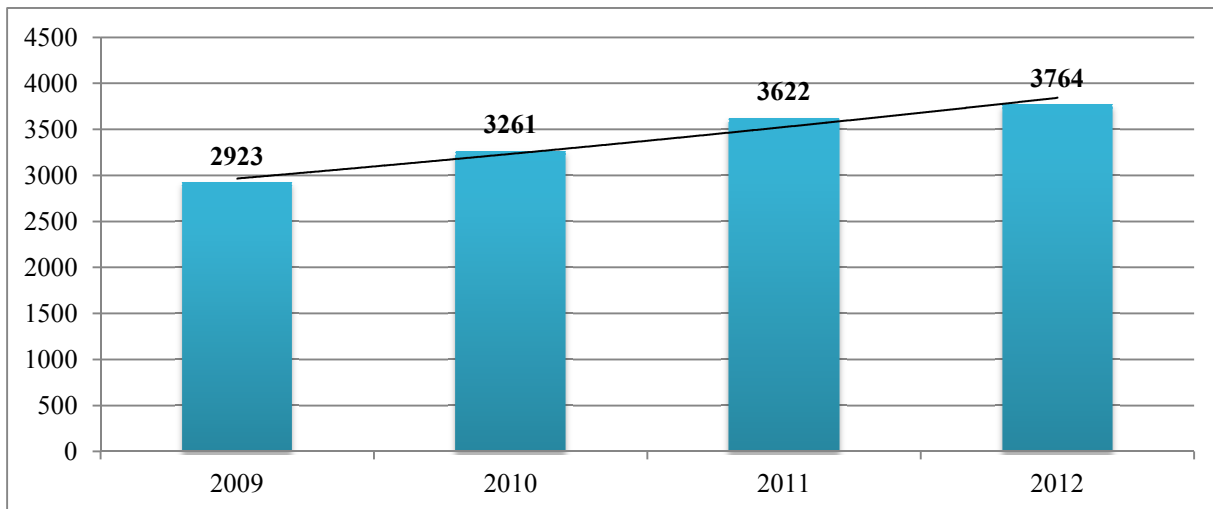
Joonis 3. Eestis 2009–2012 esitatud saneerimisavaldused, I ja II kohtuaste (autori joonis).  
Allikas: Justiitsministeerium.



Joonis 4. 2009–2012 esitatud ettevõtete saneerimisavaldused, Soome (autori joonis).  
Allikas: [www.tilastokeskus.fi](http://www.tilastokeskus.fi).



### Lisa 3. Statistika – eraisiku võlgade ümberkorraldus



Joonis 5. Eraisiku võlgade ümberkorraldus 2009–2012 Soome (autori joonis).

Allikas: [www.tilastokeskus.fi](http://www.tilastokeskus.fi).